

Υπόθεση C-817/19**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία καταθέσεως:**

31 Οκτωβρίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Cour constitutionnelle (Βέλγιο)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

17 Οκτωβρίου 2019

Προσφεύγουσα:

ASBL «Ligue des droits humains»

I. Αντικείμενο της προσφυγής και θέσεις των διαδίκων

- 1 Ο Βέλγος νομοθέτης εξέδωσε τον loi du 25 décembre 2016 relative au traitement des données des passagers (νόμος, της 25ης Δεκεμβρίου 2016, περί της επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών, Moniteur belge της 25ης Ιανουαρίου 2017· στο εξής επίσης: νόμος PNR) με σκοπό τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο κατ' ουσίαν:
 - της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων (στο εξής επίσης: οδηγία PNR).
 - της οδηγίας 2004/82/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την υποχρέωση των μεταφορέων να κοινοποιούν τα στοιχεία των επιβατών (στο εξής επίσης: οδηγία API).
- 2 Ο νόμος PNR επιβάλλει σε επιχειρήσεις διαφόρων τομέων διεθνών μεταφορών προσώπων (αεροπορικής, σιδηροδρομικής, διεθνούς οδικής και θαλάσσιας) και σε επιχειρήσεις ταξιδίων την υποχρέωση να διαβιβάζουν τα δεδομένα των επιβατών τους σε τράπεζα δεδομένων την οποία διαχειρίζεται το Service public fédéral intérieur (Υπουργείο Εσωτερικών).

- 3 Για τον σκοπό αυτό, ο νόμος συστήνει εντός του SPF Intérieur (Υπουργείου Εσωτερικών) «μονάδα στοιχείων επιβατών» (άρθρα 12 έως 14), απαρτιζόμενη, μεταξύ άλλων, από αποσπασμένους αστυνομικούς, υπαλλήλους υπηρεσιών ασφάλειας του κράτους και υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας, καθώς και τελωνειακούς, και επιφορτισμένη, μεταξύ άλλων, με τη συλλογή, τη διατήρηση και την επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών που διαβιβάζουν οι μεταφορείς και οι επιχειρήσεις ταξιδίων.
- 4 Η «τράπεζα δεδομένων των επιβατών» περιλαμβάνει, αφενός, τα στοιχεία κράτησης και, αφετέρου, τα στοιχεία ελέγχου εισιτηρίων και επιβίβασης [δεδομένα API (Advance Passenger Information) και δεδομένα PNR (Passenger Name Record)] (άρθρο 9).
- 5 Τα δεδομένα αυτά υποβάλλονται σε επεξεργασία ιδίως για σκοπούς αναζήτησης, δίωξης και εκτέλεσης ποινών, σχετικών με ποινικά αδικήματα προβλεπόμενα στον νόμο, καθώς και πρόληψης σοβαρών διαταράξεων της δημόσιας ασφάλειας στο πλαίσιο της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης, της παρακολούθησης των δραστηριοτήτων των υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας και με σκοπό τη βελτίωση των ελέγχων των προσώπων στα εξωτερικά σύνορα και της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης (άρθρο 8).
- 6 Η επεξεργασία των δεδομένων μπορεί να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης των επιβατών (πριν από την αναχώρηση ή την άφιξή τους) (άρθρα 24 έως 26) ή στο πλαίσιο ειδικών αναζητήσεων (άρθρο 27).
- 7 Ο νόμος προβλέπει ότι τα δεδομένα των επιβατών διατηρούνται στην τράπεζα δεδομένων των επιβατών για μέγιστο χρονικό διάστημα πέντε ετών από την καταχώρισή τους (άρθρα 18 έως 23).
- 8 Η ASBL «Ligue des droits humains» επικρίνει τον νόμο ως προς τις επτά ακόλουθες πτυχές:
 - τον τρόπο εφαρμογής του νόμου της 25ης Δεκεμβρίου 2016 (άρθρο 3, παράγραφος 2, και άρθρο 7, παράγραφος 3)·
 - τις έννοιες των «εγγράφων ταυτότητας» και των «ταξιδιωτικών εγγράφων» (άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2)·
 - τα δεδομένα που αφορά ο νόμος (άρθρο 4, σημείο 9, και άρθρο 9)·
 - την έννοια του «επιβάτη» (άρθρο 4, σημείο 10)·
 - τον σκοπό για τον οποίο γίνεται επεξεργασία των δεδομένων PNR·
 - τη διαχείριση της τράπεζας δεδομένων των επιβατών και την επεξεργασία των δεδομένων στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης των επιβατών και των ειδικών αναζητήσεων (άρθρα 12 έως 16 και 24 έως 27 και άρθρα 50 και 51)·

– τη διάρκεια διατήρησης των δεδομένων PNR (άρθρο 18).

- 9 Η προσφεύγουσα καταγγέλλει πλημμέλειες σχετικές με τις ως άνω πτυχές και άσκησε ενώπιον του Cour constitutionnelle (Συνταγματικού Δικαστηρίου) προσφυγή ακυρώσεως βασισμένη σε δύο λόγους.
- 10 Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως προβάλλεται κατ' ουσίαν παράβαση του άρθρου 23 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679¹, των άρθρων 7 και 8 και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) καθώς και του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΣΔΑ).
- 11 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι η επέμβαση στο δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και στο δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι παράνομη καθόσον δεν πληροί τα κριτήρια της νομιμότητας, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.
- 12 Καταρχάς, ο νόμος PNR αναγνωρίζει ευρύ περιθώριο εκτίμησης στην εκτελεστική εξουσία, στην οποία αναθέτει τον καθορισμό, με την έκδοση βασιλικού διατάγματος, ορισμένων βασικών στοιχείων, κατά παράβαση της αρχής της νομιμότητας, η οποία επιβάλλει να προβλέπεται η επέμβαση από τον νόμο ή, σε περίπτωση νομοθετικής εξουσιοδότησης στον Βασιλέα, να προβλέπονται τα βασικά στοιχεία από τον νόμο κατά τρόπο αρκούντως ακριβή και λεπτομερή.

Περαιτέρω, ο επίμαχος νόμος δεν επιδιώκει νόμιμο σκοπό. Συγκεκριμένα, προβλέπει εκ των προτέρων αξιολόγηση («pre-screening»), η οποία συνίσταται στην αξιολόγηση του κινδύνου που συνιστούν οι επιβάτες πριν από την άφιξη στη χώρα ή τη διέλευση ή την αναχώρηση από τη χώρα.
- 13 Εν συνεχεία, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την αναγκαιότητα των επίμαχων μέτρων για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

Υποστηρίζει ότι η αντιστοίχιση των δεδομένων, η οποία συνιστά σαφώς μικρότερη επέμβαση στην ιδιωτική ζωή σε σχέση με τη δημιουργία τράπεζας δεδομένων, θα καθιστούσε επίσης εφικτή την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.
- 14 Τέλος, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι ο επίμαχος νόμος παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, καθόσον τα δεδομένα συλλέγονται γενικά και χωρίς διάκριση από τις επιχειρήσεις και διαβιβάζονται στις αρμόδιες αρχές για να

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, στο εξής επίσης: ΓΚΠΔ) (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1).

διατηρηθούν επί πέντε έτη, χωρίς διάκριση, διαφοροποίηση, περιορισμό ή εξαίρεση ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

- 15 Ειδικότερα, ο νόμος παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, λαμβανομένων υπόψη (α) του πεδίου εφαρμογής του και των σχετικών κατηγοριών δεδομένων, (β) των περιπτώσεων επεξεργασίας δεδομένων που καθιερώνει, (γ) των σκοπών του και (δ) του χρονικού διαστήματος διατήρησης των δεδομένων.
- 16 Καταρχάς, ο επίμαχος νόμος ορίζει με πολύ ευρύ τρόπο τα συλλεγόμενα δεδομένα, τα οποία βαίνουν προδήλως πέραν των απολύτως αναγκαίων.
- 17 Η προσφεύγουσα διαπιστώνει ότι, κατά τα φαινόμενα, καίτοι ο νόμος δεν είναι σαφής, η διαδικασία pre-screening θα πρέπει να διενεργείται στην κεντρική τράπεζα δεδομένων που τηρείται στη Μονάδα Στοιχείων Επιβατών (ΜΣΕ), με τη χρήση προκαθορισμένων κριτηρίων τα οποία συνιστούν ενδείξεις απειλής. Ωστόσο, ο νόμος PNR δεν καθορίζει ούτε την ακριβή φύση των τραπεζών δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τη συσχέτιση ούτε τον τρόπο διενέργειας αυτής. Ο νόμος PNR δεν προβλέπει επίσης ότι η συσχέτιση αυτή περιορίζεται στις βάσεις δεδομένων που αξιοποιούνται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή σοβαρών εγκλημάτων.
- 18 Η προσφεύγουσα επικρίνει επίσης τις ειδικές αναζητήσεις που προβλέπει ο νόμος χωρίς να προσδιορίζει τα δεδομένα στα οποία επιτρέπεται όντως η πρόσβαση.
- 19 Η προσφεύγουσα καταγγέλλει επίσης τους σκοπούς επεξεργασίας των δεδομένων, οι οποίοι είναι σαφώς ευρύτεροι από τους προβλεπόμενους στην οδηγία PNR, όπως την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, δραστηριότητες που θα μπορούσαν να συνιστούν απειλή για τα θεμελιώδη συμφέροντα του κράτους ή ακόμη την καταπολέμηση της «βίαιης ριζοσπαστικοποίησης», η έννοια της οποίας ορίζεται μόνο σε εγκύκλιο.
- 20 Τέλος, η προσφεύγουσα επικρίνει την πενταετή διάρκεια διατήρησης των δεδομένων. Ο νομοθέτης ουδόλως αιτιολόγησε την επιλογή της μέγιστης επιτρεπόμενης από την οδηγία PNR περιόδου, γεγονός το οποίο αναδεικνύει τον δυσανάλογο χαρακτήρα του μέτρου.
- 21 Το Conseil des ministres (Υπουργικό Συμβούλιο) (το οποίο υποστηρίζει τη συνταγματικότητα του νόμου) επισημαίνει, κυρίως, ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι απαράδεκτος, καθόσον με αυτόν προβάλλεται παράβαση του άρθρου 23 του ΓΚΠΔ, δεδομένου ότι, τόσο από την αιτιολογική σκέψη 19 του ΓΚΠΔ όσο και από το άρθρο 1 της οδηγίας PNR, προκύπτει σαφώς ότι η επεξεργασία των δεδομένων PNR δεν εμπίπτει στον ΓΚΠΔ, αλλά στη δικαστική και αστυνομική συνεργασία των κρατών μελών και στην οδηγία (ΕΕ) 2016/680 ².

² Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την

- 22 Εξάλλου, το Conseil des ministres (Υπουργικό Συμβούλιο) υποστηρίζει ότι δεν παραβιάζεται η αρχή της νομιμότητας, δεδομένου ότι ο νόμος περιέχει τα βασικά στοιχεία των μέτρων που προβλέπει, η δε νομοθετική εξουσιοδότηση προς τον Βασιλέα είναι αρκούντως σαφής. Κατά τα λοιπά, η απαίτηση νομιμότητας νοείται, κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, υπό ουσιαστική έννοια και, ως εκ τούτου, οι κανονιστικές πράξεις ανταποκρίνονται στην έννοια του «νόμου» κατά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Σκοπός του νόμου PNR είναι να διασφαλίσει τη δημόσια ασφάλεια, καθιστώντας εφικτή όχι μόνο τη δίωξη τρομοκρατικών εγκλημάτων ή ορισμένων σοβαρών εγκλημάτων, αλλά επίσης, με την εκ των προτέρων ανάλυση συλλεγόντων δεδομένων, την πρόληψη των εγκλημάτων αυτών. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι σκοποί αυτοί είναι θεμιτοί κατά την έννοια του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο στην απόφαση της 8ης Απριλίου 2014, Digital Rights Ireland κ.λπ. (C-293/12 και C-594/12, EU:C:2014:238) όσο και στη γνωμοδότηση 1/15 (συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017, EU:C:2017:592.

- 23 Το Conseil des ministres (Υπουργικό Συμβούλιο) εκτιμά ότι τα επίμαχα μέτρα πληρούν το κριτήριο της αναλογικότητας.
- 24 Όσον αφορά τη δημιουργία τράπεζας δεδομένων «επιβατών», το Conseil des ministres (Συμβούλιο Υπουργών) επισημαίνει ότι η προσφεύγουσα περιορίζεται στον ισχυρισμό –τον οποίο δεν αποδεικνύει– ότι η αντιστοίχιση των δεδομένων θα είχε καταστήσει εφικτή την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και ότι θα συνιστούσε μικρότερη επέμβαση στο δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής. Προσθέτει ότι η απλή αντιστοίχιση δεν θα επαρκούσε για την πραγματοποίηση των εκ των προτέρων αξιολογήσεων με σκοπό τον προσδιορισμό των κινδύνων για την ασφάλεια. Εξάλλου, η δημιουργία βάσης δεδομένων λαμβάνει υπόψη την αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας PNR, βάσει της οποίας τα δεδομένα πρέπει να διατηρούνται κατά το χρονικό διάστημα που είναι αναγκαίο λαμβανομένων υπόψη των επιδιωκόμενων σκοπών.
- 25 Όσον αφορά τη συσχέτιση μεταξύ των διάφορων βάσεων δεδομένων, το Conseil des ministres (Συμβούλιο Υπουργών) υπενθυμίζει ότι τα άρθρα 24 και 25 του νόμου PNR μεταφέρουν στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 6 της οδηγίας PNR. Από τις προπαρασκευαστικές εργασίες προκύπτει, εξάλλου, ότι πρόθεση του νομοθέτη δεν είναι να γίνεται συσχέτιση μεταξύ της τράπεζας δεδομένων «επιβατών» και του συνόλου των τραπεζών δεδομένων στις οποίες έχουν πρόσβαση οι αρμόδιες αρχές, αλλά μόνο μεταξύ της τράπεζας δεδομένων «επιβατών» και εκείνων που αντιστοιχούν στους σκοπούς που επιδιώκει ο επίμαχος νόμος. Τα μέτρα αυτά συνάδουν προς τα συμπεράσματα που συνάγονται από τη γνωμοδότηση 1/15 του Δικαστηρίου, δεδομένου ότι ούτε το άρθρο 6,

ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ 2016, L 119, σ. 89) (στο εξής: οδηγία 2016/680).

παράγραφος 3, της οδηγίας PNR διευκρινίζει τις τράπεζες δεδομένων οι οποίες μπορούν να συσχετιστούν. Η εξουσία εκτίμησης δεν είναι εξάλλου ασυμβίβαστη προς την αρχή της νομιμότητας, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Επιπλέον, ο σκοπός του νόμου δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί αν οι επιβάτες γνώριζαν εκ των προτέρων τα κριτήρια που οδηγούν σε θετικό αποτέλεσμα, διότι θα μπορούσαν να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους αναλόγως. Επιπλέον, το άρθρο 16 του επίμαχου νόμου προβλέπει σαφώς ότι η διαδικασία pre-screening πρέπει να πραγματοποιείται εντός της βάσης δεδομένων «επιβατών», πράγμα το οποίο συνάδει, επομένως, προς την αρχή της νομιμότητας.

- 26 Όσον αφορά τη διάρκεια της διατήρησης των δεδομένων, το Conseil des ministres (Υπουργικό Συμβούλιο) εκτιμά ότι είναι εύλογη η πρόβλεψη πενταετούς περιόδου διατήρησης, η οποία αντιστοιχεί, εξάλλου, στο ελάχιστο διάστημα παραγραφής όσον αφορά τα πλημμελήματα και τα κακουργήματα που μετατρέπονται σε πλημμελήματα.

Επομένως, η διάρκεια διατήρησης των δεδομένων αυτών, η οποία συνάδει προς την προβλεπόμενη στην οδηγία PNR, δεν μπορεί να θεωρηθεί δυσανάλογα μεγάλη.

- 27 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος προβάλλεται επικουρικώς, προβάλλεται κατ' ουσίαν παράβαση των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 45 του Χάρτη.

- 28 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, το άρθρο 8, παράγραφος 2, και το κεφάλαιο 11, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 28 έως 31, του νόμου PNR αντιβαίνουν στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, καθόσον αφορούν όχι μόνο τις μεταφορές εκτός ΕΕ, αλλά και τις μεταφορές εντός ΕΕ (περιλαμβανομένων ενδιάμεσων στάσεων). Με άλλα λόγια, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι, επεκτείνοντας το σύστημα PNR στις πτήσεις εντός της ΕΕ, οι προσβαλλόμενες διατάξεις επαναφέρουν εμμέσως ελέγχους στα σύνορα οι οποίοι αντιβαίνουν στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

- 29 Το Conseil des ministres (Υπουργικό Συμβούλιο) εκτιμά ότι ο επίμαχος νόμος δεν επαναφέρει κανέναν έλεγχο στα σύνορα και ότι ουδόλως αντιβαίνει στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Η οδηγία PNR δεν εφαρμόζεται στην παράνομη μετανάστευση και ο επίμαχος νόμος μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη όχι μόνο την οδηγία PNR, αλλά και την οδηγία API.

Ο συγκεκριμένος λόγος ακυρώσεως, όπως είναι διατυπωμένος, αφορά μόνο το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 8, παράγραφος 2, καθώς και το κεφάλαιο 11 του επίμαχου νόμου. Από τον ορισμό της έννοιας «εξωτερικά σύνορα» προκύπτει, όμως, ότι ο νόμος PNR αφορά μόνο τους ελέγχους εκτός ΕΕ. Επιπλέον, ο νόμος PNR μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη την οδηγία 2004/82/EK και, επομένως, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι επαναφέρει ελέγχους στα σύνορα του χώρου Σένγκεν.

Όλως επικουρικώς, η αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας PNR προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα επέκτασης της χρήσης των δεδομένων PNR στις πτήσεις εντός ΕΕ και τούτο αποδεικνύει ότι το μέτρο αυτό δεν αντιβαίνει καθεαυτό στην ελεύθερη κυκλοφορία ή στον κανονισμό (ΕΚ) 562/2006.

II. Το νομικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

30 Το άρθρο 8 ορίζει τα εξής:

«1. Πάν πρόσωπο δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.»

Η νομοθεσία της Ένωσης

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

31 Το άρθρο 7 του Χάρτη («Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής») ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.»

32 Το άρθρο 8 του Χάρτη («Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα») ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.

2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγόμενα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.

3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.»

33 Το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζει τα εξής:

«Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.»

Ο Γενικός κανονισμός για την προστασία των δεδομένων

34 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', προβλέπει τα εξής:

«2. Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

[...]

δ) από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια.»

35 Το άρθρο 23 ορίζει τα εξής:

«1. Το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία των δεδομένων μπορεί να περιορίζει μέσω νομοθετικού μέτρου το πεδίο εφαρμογής των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 22 και στο άρθρο 34, καθώς και στο άρθρο 5, εφόσον οι διατάξεις του αντιστοιχούν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 22, όταν ένας τέτοιος περιορισμός σέβεται την ουσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διασφάλιση:

α) της ασφάλειας του κράτους,

β) της εθνικής άμυνας,

γ) της δημόσιας ασφάλειας·

δ) της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης και της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένης της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της πρόληψης αυτών·

ε) άλλων σημαντικών στόχων γενικού δημόσιου συμφέροντος της Ένωσης ή κράτους μέλους, ιδίως σημαντικού οικονομικού ή χρηματοοικονομικού

συμφέροντος της Ένωσης ή κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένων των νομισματικών, δημοσιονομικών και φορολογικών θεμάτων, της δημόσιας υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης·

στ) της προστασίας της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των δικαστικών διαδικασιών·

ζ) της πρόληψης, διερεύνησης, διαπίστωσης και δίωξης παραβιάσεων της δεοντολογίας των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων·

η) της παρακολούθησης, της επιθεώρησης ή της κανονιστικής λειτουργίας που συνδέεται, έστω περιστασιακά, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως ε) και ζ)·

θ) της προστασίας του υποκειμένου των δεδομένων ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων·

ι) της εκτέλεσης αστικών αξιώσεων.

2. Ειδικότερα, κάθε νομοθετικό μέτρο το οποίο αναφέρεται στην παράγραφο 1 περιέχει συγκεκριμένες διατάξεις τουλάχιστον, ανάλογα με την περίπτωση, όσον αφορά:

α) τους σκοπούς της επεξεργασίας ή τις κατηγορίες επεξεργασίας,

β) τις κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,

γ) το πεδίο εφαρμογής των περιορισμών που επιβλήθηκαν,

δ) τις εγγυήσεις για την πρόληψη καταχρήσεων ή παράνομης πρόσβασης ή διαβίβασης,

ε) την ειδική περιγραφή του υπευθύνου επεξεργασίας ή των κατηγοριών των υπευθύνων επεξεργασίας,

στ) τις περιόδους αποθήκευσης και τις ισχύουσες εγγυήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, το πεδίο εφαρμογής και τους σκοπούς της επεξεργασίας ή τις κατηγορίες επεξεργασίας,

ζ) τους κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων και

η) το δικαίωμα των υποκειμένων των δεδομένων να ενημερώνονται σχετικά με τον περιορισμό, εκτός εάν αυτό μπορεί να αποβεί επιζήμιο για τους σκοπούς του περιορισμού.»

Η οδηγία PNR

Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

«4) «επιβάτης» κάθε πρόσωπο, συμπεριλαμβανόμενων των μετεπιβιβαζόμενων και διερχόμενων επιβατών και εξαιρουμένων των μελών του πληρώματος, που μεταφέρεται ή πρόκειται να μεταφερθεί με αεροσκάφος με τη συγκατάθεση του αερομεταφορέα, η οποία εκφράζεται με την καταχώριση του επιβάτη στον κατάλογο επιβατών».

37 Το άρθρο 4 ορίζει τα εξής:

«Μονάδα στοιχείων επιβατών

1. Κάθε κράτος μέλος ιδρύει ή ορίζει μια αρχή αρμόδια για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων ή τμήμα μιας τέτοιας αρχής, η οποία θα λειτουργεί ως η οικεία «μονάδα στοιχείων επιβατών» («ΜΣΕ»).

2. Η ΜΣΕ είναι αρμόδια:

α) για τη συλλογή δεδομένων PNR από αερομεταφορείς, την αποθήκευση, την επεξεργασία και διαβίβαση των δεδομένων αυτών ή του αποτελέσματος της επεξεργασίας τους στις αρμόδιες αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 7·

β) για την ανταλλαγή τόσο δεδομένων PNR όσο και του αποτελέσματος της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών με τις ΜΣΕ άλλων κρατών μελών και με την Ευρωπόλ σύμφωνα με τα άρθρα 9 και 10.

[...].»

38 Το άρθρο 6 ορίζει τα εξής:

«1. Τα δεδομένα PNR που διαβιβάζονται από τους αερομεταφορείς συλλέγονται από τη ΜΣΕ του σχετικού κράτους μέλους, όπως προβλέπεται στο άρθρο 8. Στις περιπτώσεις όπου τα δεδομένα PNR που διαβιβάζονται από τους αερομεταφορείς συμπεριλαμβάνουν και άλλα δεδομένα πλην εκείνων του παραρτήματος I, η ΜΣΕ διαγράφει αμέσως και μονίμως αυτά τα δεδομένα μετά την παραλαβή τους.

2. Η ΜΣΕ επεξεργάζεται τα δεδομένα PNR μόνο για τους ακόλουθους σκοπούς:

α) αξιολόγηση των επιβατών πριν από την προγραμματιζόμενη άφιξή τους στο κράτος μέλος ή αναχώρησή τους από αυτό, προκειμένου να ταυτοποιηθούν τα πρόσωπα που πρέπει να εξεταστούν λεπτομερέστερα από τις αρμόδιες αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 7 και, εφόσον απαιτείται, από την Ευρωπόλ, σύμφωνα με το άρθρο 10, επειδή ενδέχεται να εμπλέκονται σε τρομοκρατικό ή σοβαρό έγκλημα·

β) απάντηση, κατά περίπτωση, σε μια δεόντως αιτιολογημένη αίτηση που βασίζεται σε επαρκείς λόγους, η οποία υποβάλλεται από τις αρμόδιες αρχές, για τη χορήγηση και την επεξεργασία δεδομένων PNR σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, προς το σκοπό της πρόληψης, ανίχνευσης, διερεύνησης και δίωξης τρομοκρατικών ή σοβαρών εγκλημάτων, και γνωστοποίηση στις αρμόδιες αρχές ή, κατά περίπτωση, στην Ευρωπαϊκή των αποτελεσμάτων αυτής της επεξεργασίας·

γ) ανάλυση των δεδομένων PNR με σκοπό την επικαιροποίηση ή τη δημιουργία νέων κριτηρίων που θα χρησιμοποιούνται στις αξιολογήσεις που διενεργούνται σύμφωνα με το στοιχείο β) της παραγράφου 3 με σκοπό την ταυτοποίηση κάθε προσώπου δυναμένου να εμπλέκεται σε τρομοκρατικό ή σοβαρό έγκλημα.

[...].»

39 Το άρθρο 12 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα PNR που διαβιβάζουν οι αερομεταφορείς στη ΜΣΕ διατηρούνται σε βάση δεδομένων στη ΜΣΕ για περίοδο πέντε ετών από τη διαβίβασή τους στη ΜΣΕ του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το σημείο άφιξης ή αναχώρησης της πτήσης.

2. Έξι μήνες από τη διαβίβαση των δεδομένων PNR κατά την παράγραφο 1, όλα τα δεδομένα PNR ανωνυμοποιούνται με την κάλυψη των ακόλουθων στοιχείων που μπορούν να χρησιμεύσουν προς άμεση ταυτοποίηση του επιβάτη στον οποίο αναφέρονται τα δεδομένα PNR:

α) όνομα (ονόματα), συμπεριλαμβανομένων των ονομάτων άλλων επιβατών που αναφέρονται στον φάκελο PNR καθώς και του αριθμού επιβατών που συνταξιδεύουν, οι οποίοι περιλαμβάνονται στον φάκελο PNR·

β) διεύθυνση και στοιχεία επικοινωνίας·

γ) όλα τα στοιχεία πληρωμής, συμπεριλαμβανομένης της διεύθυνσης χρέωσης, στο μέτρο που περιλαμβάνουν πληροφορίες που μπορούν να χρησιμεύσουν προς άμεση ταυτοποίηση του επιβάτη στον οποίον αναφέρονται τα δεδομένα PNR, ή άλλων προσώπων·

δ) πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα τακτικού επιβάτη·

ε) γενικές παρατηρήσεις, στο μέτρο που περιλαμβάνουν πληροφορίες που μπορούν να χρησιμεύσουν για την άμεση ταυτοποίηση του επιβάτη στον οποίον αναφέρονται τα δεδομένα PNR·

στ) οποιαδήποτε δεδομένα API έχουν συλλεχθεί.

3. Μετά την πάροδο των έξι μηνών κατά την παράγραφο 2, η κοινολόγηση των πλήρων δεδομένων PNR εγκρίνεται μόνον εφόσον:

α) εκτιμάται εύλογα ότι είναι αναγκαία για τους σκοπούς του άρθρου 6 παράγραφος 2 στοιχείο β)· και

β) εγκριθεί από:

i) δικαστική αρχή, ή

ii) άλλη εθνική αρχή αρμόδια δυνάμει του εθνικού δικαίου να ελέγχει την τήρηση των όρων κοινολόγησης πληροφοριών, υπό τον όρο ότι ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων της ΜΣΕ θα ενημερωθεί για την έγκριση, την οποία και ελέγχει εκ των υστέρων.

4. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα PNR διαγράφονται μονίμως μετά τη λήξη της περιόδου που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Η συγκεκριμένη υποχρέωση εφαρμόζεται με την επιφύλαξη των περιπτώσεων διαβίβασης συγκεκριμένων δεδομένων PNR σε αρμόδια αρχή, τα οποία χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο συγκεκριμένης υπόθεσης για το σκοπό της πρόληψης, ανίχνευσης, διερεύνησης ή δίωξης τρομοκρατικών ή σοβαρών εγκλημάτων, οπότε η διατήρηση αυτών των δεδομένων από την αρμόδια αρχή διέπεται από το εθνικό δίκαιο.

5. Το αποτέλεσμα της επεξεργασίας κατά το άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχείο α) διατηρείται από τη ΜΣΕ μόνο για όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητο για να ενημερωθούν οι αρμόδιες αρχές και, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 1, για να ενημερωθούν οι ΜΣΕ των άλλων κρατών μελών για την ύπαρξη θετικού αποτελέσματος. Αν, έπειτα από μεμονωμένη επανεξέταση με μη αυτοματοποιημένα μέσα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 6 παράγραφος 5, το αποτέλεσμα μιας αυτοματοποιημένης επεξεργασίας αποδειχθεί αρνητικό, το αποτέλεσμα αυτό μπορεί παρά ταύτα να αποθηκευθεί, προκειμένου να αποφευχθούν στο μέλλον «ψευδώς θετικά» αποτελέσματα, για όσο διάστημα δεν έχουν ακόμη διαγραφεί τα σχετικά δεδομένα σύμφωνα με την παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου.»

40 Στο παράρτημα I της οδηγίας PNR, με τίτλο «Δεδομένα που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών στο μέτρο που έχουν συλλεχθεί από τους αερομεταφορείς», επισημαίνονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«[...]»

12. Γενικές πληροφορίες (όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες για ασυνόδευτους ανηλίκους κάτω των 18 ετών, όπως όνομα και φύλο του ανηλίκου, ηλικία, γλώσσα ή γλώσσες που ομιλεί, ονοματεπώνυμο και στοιχεία επικοινωνίας κηδεμόνα κατά την αναχώρηση και σχέση με τον ανήλικο, ονοματεπώνυμο και στοιχεία επικοινωνίας κηδεμόνα κατά τη άφιξη και σχέση με τον ανήλικο, πράκτορας αναχώρησης και άφιξης).

[...]

18. Τυχόν εκ των προτέρων συλλεχθέντα δεδομένα για τους επιβάτες (API) (μεταξύ άλλων είδος εγγράφου, αριθμός εγγράφου, χώρα έκδοσης, ημερομηνία λήξεως ισχύος του εγγράφου ταυτότητας, ιθαγένεια, επώνυμο, όνομα, φύλο, ημερομηνία γέννησης, αεροπορική εταιρεία, αριθμός πτήσης, ημερομηνία αναχώρησης, ημερομηνία άφιξης, αερολιμένας αναχώρησης, αερολιμένας άφιξης, ώρα αναχώρησης και ώρα άφιξης).

[...].»

Η οδηγία ΕΠΕ

- 41 Το άρθρο 1 ορίζει τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στη βελτίωση των συνοριακών ελέγχων και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης μέσω της εκ των προτέρων διαβίβασης στοιχείων σχετικά με επιβάτες από τους μεταφορείς στις αρμόδιες εθνικές αρχές.»

Το βελγικό δίκαιο

- 42 Οι κρίσιμες διατάξεις του **νόμου PNR** (όπως τροποποιήθηκε με τους νόμους της 15ης και της 30ής Ιουλίου 2018 και με τον νόμο της 2ας Μαΐου 2019) είναι οι ακόλουθες:

«ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 3. 1. Ο παρών νόμος καθορίζει τις υποχρεώσεις των μεταφορέων και των επιχειρήσεων ταξιδιών όσον αφορά τη διαβίβαση των δεδομένων των επιβατών με προορισμό ή προέλευση την εθνική επικράτεια ή που διέρχονται από την εθνική επικράτεια.

2. Με βασιλικό διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν προτάσεως του υπουργικού συμβουλίου καθορίζονται, ανά τομέα μεταφορών και για τις επιχειρήσεις ταξιδιών, τα δεδομένα των επιβατών που διαβιβάζονται και ο τρόπος διαβίβασης αυτών, κατόπιν γνωμοδότησης της αρμόδιας αρχής ελέγχου της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. [...]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ορισμοί

Άρθρο 4. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου και των εκτελεστικών διαταγμάτων του, νοούνται ως:

[...]

9) «κατάσταση ονομάτων επιβατών» ή «PNR»: ταξιδιωτικός φάκελος κάθε επιβάτη, ο οποίος περιλαμβάνει τις πληροφορίες του άρθρου 9 που είναι απαραίτητες για την επεξεργασία και τον έλεγχο των κρατήσεων από τους μεταφορείς και τις οικείες επιχειρήσεις ταξιδιών που πραγματοποιούν την

κράτηση, για κάθε ταξίδι για το οποίο γίνεται κράτηση από το ίδιο το άτομο ή για λογαριασμό του, ανεξάρτητα από το αν ο φάκελος περιλαμβάνεται σε συστήματα κράτησης, σε συστήματα ελέγχου αναχωρήσεων (που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο επιβατών πριν επιβιβασθούν στο αεροπλάνο) ή σε ισοδύναμα συστήματα με τις ίδιες λειτουργίες·

10) «επιβάτης»: κάθε πρόσωπο, συμπεριλαμβανόμενων των μετεπιβιβαζόμενων και διερχόμενων επιβατών και εξαιρουμένων των μελών του πληρώματος, που μεταφέρεται ή πρόκειται να μεταφερθεί από τον μεταφορέα, με τη συγκατάθεση του τελευταίου, η οποία εκφράζεται με την καταχώριση του επιβάτη στον κατάλογο επιβατών·

[...]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Σκοπός για τον οποίο πραγματοποιείται η επεξεργασία των δεδομένων

Άρθρο 8. 1. Τα δεδομένα των επιβατών υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους ακόλουθους σκοπούς:

1) αναζήτηση και δίωξη, περιλαμβανομένης της εκτέλεσης περιοριστικών της ελευθερίας ποινών ή μέτρων, σχετικών με τα εγκλήματα που προβλέπονται [στον] Κώδικα Ποινικής Δικονομίας·

2) αναζήτηση, δίωξη και εκτέλεση περιοριστικών της ελευθερίας ποινών ή μέτρων, σχετικών με τα εγκλήματα που προβλέπονται [στον] Ποινικό Κώδικα·

3) πρόληψη σοβαρών διαταράξεων της δημόσιας ασφάλειας στο πλαίσιο της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης με την παρακολούθηση των φαινομένων και των ομάδων βάσει του άρθρου 44/5, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, και παράγραφος 2, του νόμου της 5ης Αυγούστου 1992 περί των καθηκόντων της αστυνομίας·

4) παρακολούθηση των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 7, σημεία 1 και 3/1, και στο άρθρο 11, παράγραφος 1, σημεία 1 έως 3 και 5, του οργανικού νόμου της 30ής Νοεμβρίου 1998 περί υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας·

5) αναζήτηση και δίωξη των εγκλημάτων που προβλέπονται [σε διάφορους νόμους].

2. Υπό τις προβλεπόμενες στο κεφάλαιο 11 προϋποθέσεις, τα δεδομένα των επιβατών υποβάλλονται επίσης σε επεξεργασία για τη βελτίωση των ελέγχων των προσώπων στα εξωτερικά σύνορα και για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. - Δεδομένα των επιβατών

Άρθρο 9. 1. Όσον αφορά τα στοιχεία κράτησης, τα δεδομένα των επιβατών περιλαμβάνουν κατά μέγιστον:

- 1) τον κωδικό ανεύρεσης PNR·
- 2) την ημερομηνία κράτησης και έκδοσης του εισιτηρίου·
- 3) τις προβλεπόμενες ημερομηνίες ταξιδιού·
- 4) το ονοματεπώνυμο και την ημερομηνία γέννησης·
- 5) τη διεύθυνση και τα στοιχεία επικοινωνίας (αριθμός τηλεφώνου, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)·
- 6) τα στοιχεία πληρωμής, συμπεριλαμβανομένης της διεύθυνσης χρέωσης·
- 7) το πλήρες δρομολόγιο για τον συγκεκριμένο επιβάτη·
- 8) τις πληροφορίες σχετικά με τους «καταχωρισμένους επιβάτες», ήτοι τους τακτικούς επιβάτες·
- 9) το ταξιδιωτικό πρακτορείο ή τον ταξιδιωτικό πράκτορα·
- 10) το ταξιδιωτικό ιστορικό του επιβάτη, συμπεριλαμβανομένων των επιβεβαιώσεων κράτησης, του ελέγχου εισιτηρίων, πληροφοριών σχετικά με τη μη εμφάνιση του επιβάτη ή με την αγορά εισιτηρίου την τελευταία στιγμή χωρίς κράτηση·
- 11) τις διαχωρισμένες ή κατανεμημένες πληροφορίες PNR·
- 12) γενικές πληροφορίες, περιλαμβανομένων όλων των διαθέσιμων πληροφοριών για ασυνόδετους ανηλίκους κάτω των 18 ετών, όπως όνομα και φύλο του ανηλίκου, ηλικία, γλώσσα ή γλώσσες που ομιλεί, ονοματεπώνυμο και στοιχεία επικοινωνίας κηδεμόνα κατά την αναχώρηση και σχέση με τον ανήλικο, ονοματεπώνυμο και στοιχεία επικοινωνίας κηδεμόνα κατά τη άφιξη και σχέση με τον ανήλικο, πράκτορας αναχώρησης και άφιξης)·
- 13) πληροφορίες σχετικά με την έκδοση των εισιτηρίων, που περιλαμβάνουν τον αριθμό εισιτηρίου, την ημερομηνία έκδοσης, τα εισιτήρια απλής μετάβασης και τα πεδία αυτόματης αναγραφής ναύλου·
- 14) τον αριθμό θέσης και άλλες πληροφορίες για τη θέση·
- 15) πληροφορίες για κοινό κωδικό·
- 16) όλες τις πληροφορίες σχετικά με τις αποσκευές·
- 17) τον αριθμό και τα ονόματα άλλων ταξιδιωτών του φακέλου PNR·
- 18) όλες τις εκ των προτέρων πληροφορίες σχετικά με τους επιβάτες (δεδομένα API) οι οποίες συλλέχθηκαν και απαριθμούνται στην παράγραφο 2·

19) το πλήρες ιστορικό των τροποποιήσεων των δεδομένων που απαριθμούνται στα σημεία 1 έως 18.

2. Όσον αφορά τα στοιχεία ελέγχου εισιτηρίων και επιβίβασης, οι εκ των προτέρων πληροφορίες που μνημονεύονται στην παράγραφο 1, σημείο 18, είναι οι εξής:

- 1) το είδος του ταξιδιωτικού εγγράφου·
 - 2) ο αριθμός του εγγράφου·
 - 3) η ιθαγένεια·
 - 4) η χώρα έκδοσης του εγγράφου·
 - 5) η ημερομηνία λήξεως του εγγράφου·
 - 6) το ονοματεπώνυμο, το φύλο, η ημερομηνία γέννησης·
 - 7) ο μεταφορέας/η επιχείρηση ταξιδίων·
 - 8) ο αριθμός της μεταφοράς·
 - 9) η ημερομηνία αναχώρησης, η ημερομηνία άφιξης·
 - 10) ο τόπος αναχώρησης, ο τόπος άφιξης·
 - 11) η ώρα αναχώρησης, η ώρα άφιξης·
 - 12) ο συνολικός αριθμός των επιβατών που μεταφέρονται με τη μεταφορά αυτή·
 - 13) ο αριθμός θέσης·
 - 14) ο κωδικός ανεύρεσης PNR·
 - 15) το πλήθος, το βάρος και το αναγνωριστικό των αποσκευών·
 - 16) το σημείο διάβασης των συνόρων κατά την είσοδο στην εθνική επικράτεια.
- [...]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Μονάδα στοιχείων επιβατών

Άρθρο 12. Στο Υπουργείο Εσωτερικών συστήνεται μονάδα στοιχείων επιβατών.

Άρθρο 13. 1. Η ΜΣΕ είναι αρμόδια:

- 1) για τη συλλογή, τη διατήρηση και την επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών που διαβιβάζουν οι μεταφορείς και οι επιχειρήσεις ταξιδίων, καθώς και για τη διαχείριση της τράπεζας δεδομένων των επιβατών·

2) για την ανταλλαγή, τόσο των δεδομένων των επιβατών όσο και των αποτελεσμάτων της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών, με τις ΜΣΕ άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την Ευρωπόλ και με τις τρίτες χώρες, σύμφωνα με το κεφάλαιο 12.

2. Με την επιφύλαξη άλλων νόμιμων διατάξεων, η ΜΣΕ δεν μπορεί να χρησιμοποιεί τα δεδομένα που διατηρούνται δυνάμει του κεφαλαίου 9 για σκοπούς διαφορετικούς από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 8.

Άρθρο 14. 1. Η ΜΣΕ απαρτίζεται από:

1) έναν υπάλληλο [...] υπεύθυνο για:

- α) την οργάνωση και τη λειτουργία της ΜΣΕ·
- β) τον έλεγχο της τήρησης από τους μεταφορείς και τις επιχειρήσεις ταξιδιών των υποχρεώσεων που υπέχουν βάσει του κεφαλαίου 4·
- γ) τη διαχείριση και την αξιοποίηση της τράπεζας δεδομένων των επιβατών·
- δ) την επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών·
- ε) τον σεβασμό της νομιμότητας και της κανονικότητας των επεξεργασιών που προβλέπονται στο κεφάλαιο 10·

[...].

2) μέλη αποσπασμένα από τις ακόλουθες [...] υπηρεσίες:

- α) αστυνομικές υπηρεσίες [...].
- β) υπηρεσία κρατικής ασφάλειας·
- γ) Γενική Υπηρεσία Πληροφοριών και Ασφάλειας [...].
- δ) Υπηρεσία [...] Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης [...]

[...].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Τράπεζα δεδομένων των επιβατών

Άρθρο 15. 1. Δημιουργείται τράπεζα δεδομένων των επιβατών την οποία διαχειρίζεται το Υπουργείο Εσωτερικών και στην οποία καταχωρίζονται τα δεδομένα των επιβατών.

[...].

4. Η επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών που πραγματοποιείται δυνάμει του παρόντος νόμου υπόκειται στον νόμο περί της προστασίας των δεδομένων. Η αρμόδια αρχή ελέγχου της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στον νόμο περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής. [...]

[...]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. Περίοδοι διατήρησης

Άρθρο 18. Τα δεδομένα των επιβατών διατηρούνται στην τράπεζα δεδομένων των επιβατών για μέγιστο χρονικό διάστημα πέντε ετών από την καταχώρισή τους. Κατά το πέρας της περιόδου αυτής, τα δεδομένα καταστρέφονται.

[...]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Επεξεργασία δεδομένων

Τμήμα Ι. Η επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης των επιβατών

Άρθρο 24. 1. Τα δεδομένα των επιβατών υποβάλλονται σε επεξεργασία με σκοπό την εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιβατών, πριν από την προβλεπόμενη άφιξη στην εθνική επικράτεια ή αναχώρηση ή διέλευση αυτών από την εθνική επικράτεια προκειμένου να καθοριστούν τα πρόσωπα τα οποία πρέπει να υποβληθούν σε διεξοδικότερο έλεγχο.

[μέθοδοι εκ των προτέρων αξιολόγησης]

Άρθρο 25. [...]

2. Η αξιολόγηση των επιβατών πριν από την άφιξη, τη διέλευση ή την αναχώρησή τους ως προς τα προκαθορισμένα κριτήρια διενεργείται κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις. Τα κριτήρια αυτά δεν πρέπει να σκοπούν στην ταυτοποίηση του προσώπου και πρέπει να είναι στοχευμένα, αναλογικά και ειδικά.

3. Τα κριτήρια αυτά δεν πρέπει να βασίζονται σε δεδομένα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τα πολιτικά φρονήματα, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, την κατάσταση της υγείας, τη σεξουαλική ζωή ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό ενός ατόμου.

[...]

Τμήμα 2: - Η επεξεργασία των δεδομένων στο πλαίσιο των ειδικών αναζητήσεων

Άρθρο 27. Τα δεδομένα των επιβατών αξιοποιούνται για την πραγματοποίηση ειδικών αναζητήσεων για τους σκοπούς που προβλέπονται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημεία 1, 2, 4 και 5, και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 46septies του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή στο άρθρο 16/3 του οργανικού νόμου της 30ής Νοεμβρίου 1998 περί υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας ή στο άρθρο 281, παράγραφος 4, του γενικού νόμου περί τελωνείων και ειδικών φόρων κατανάλωσης, ο οποίος ενοποιήθηκε στις 18 Ιουλίου 1977.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Η επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών με σκοπό τη βελτίωση του ελέγχου στα σύνορα και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης

Άρθρο 28. 1. Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται στην επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών από τις αστυνομικές υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με τον έλεγχο στα σύνορα και από την Υπηρεσία Αλλοδαπών με σκοπό τη βελτίωση των ελέγχων των προσώπων στα εξωτερικά σύνορα και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.

[...]

Άρθρο 29. 1. [...]

2. Διαβιβάζονται μόνο τα δεδομένα [API] τα οποία αφορούν τις ακόλουθες κατηγορίες επιβατών:

1) επιβάτες που προτίθενται να εισέλθουν ή εισήλθαν στην επικράτεια από τα εξωτερικά σύνορα του Βελγίου·

2) επιβάτες που προτίθενται να αναχωρήσουν ή αναχώρησαν από την επικράτεια από τα εξωτερικά σύνορα του Βελγίου·

3) επιβάτες που προτίθενται να διέλθουν από, ή ευρίσκονται σε, ή διήλθαν από διεθνή ζώνη διέλευσης ευρισκόμενη στο Βέλγιο.

3. Τα δεδομένα των επιβατών που μνημονεύονται στην παράγραφο 2 διαβιβάζονται στις αστυνομικές υπηρεσίες που μνημονεύονται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, σημείο 2, στοιχείο α, αμέσως μετά την καταχώρισή τους στην τράπεζα δεδομένων των επιβατών. Οι αστυνομικές υπηρεσίες διατηρούν τα δεδομένα αυτά σε προσωρινό αρχείο και τα καταστρέφουν εντός εικοσιτεσσάρων ωρών από τη διαβίβασή τους.

4. [...] τα δεδομένα των επιβατών που μνημονεύονται στην παράγραφο 2 διαβιβάζονται στην Υπηρεσία Αλλοδαπών αμέσως μετά την καταχώρισή τους στην τράπεζα δεδομένων των επιβατών. Η Υπηρεσία Αλλοδαπών διατηρεί τα δεδομένα αυτά σε προσωρινό αρχείο και τα καταστρέφει εντός εικοσιτεσσάρων ωρών από τη διαβίβασή τους.

[...].

Άρθρο 31. Εντός εικοσιτεσσάρων ωρών από το πέρας της μεταφοράς, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, σημεία 3 έως 6, οι μεταφορείς και οι επιχειρήσεις ταξιδίων καταστρέφουν όλα τα δεδομένα των επιβατών που μνημονεύονται στο άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 18, [...].

[...]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15. Τροποποιητικές διατάξεις

Τμήμα Ι. Τροποποίηση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

Άρθρο 50. Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, παρεμβάλλεται το ακόλουθο άρθρο 46septies:

Άρθρο 46septies. Κατά τη διερεύνηση των κακουργημάτων και των πλημμελημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημεία 1, 2 και 5, του νόμου της 25ης Δεκεμβρίου 2016 περί της επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών, ο εισαγγελέας δύναται, με γραπτή και αιτιολογημένη απόφαση, να αναθέσει στον αστυνομικό της δικαστικής αστυνομίας να ζητήσει από τη ΜΣΕ να γνωστοποιήσει τα δεδομένα των επιβατών βάσει του άρθρου 27 του νόμου της 25ης Δεκεμβρίου 2016 περί της επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών.

[...]

Τμήμα 2: Τροποποίηση του οργανικού νόμου της 30ής Νοεμβρίου 1998 περί υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας

Άρθρο 51. Στο κεφάλαιο III, τμήμα Ι, υποτμήμα 2, του οργανικού νόμου της 30ής Νοεμβρίου 1998 περί υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας παρεμβάλλεται το ακόλουθο άρθρο 16/3:

Άρθρο 16/3. 1. Οι υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας δύνανται, προς το συμφέρον της άσκησης των καθηκόντων τους, να αποφασίσουν αιτιολογημένα να αποκτήσουν πρόσβαση στα δεδομένα των επιβατών που προβλέπονται στο άρθρο 27 του νόμου της 25ης Δεκεμβρίου 2016 περί της επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών [...].

III. Εκτίμηση του Cour constitutionnelle (Συνταγματικού Δικαστηρίου)

- 43 Το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) διευκρινίζει εξ αρχής ότι κατά την εξέταση της προσφυγής λαμβάνει υπόψη τις τροποποιήσεις που επήλθαν στον νόμο της 25ης Δεκεμβρίου 2016 με τους νόμους της 15ης και της 30ής Ιουλίου 2018 και τον νόμο της 2ας Μαΐου 2019.
- 44 Περαιτέρω, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) περιορίζει την έκταση της προσφυγής ακυρώσεως, κρίνοντας ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως βάλλει μόνο κατά του άρθρου 3, παράγραφος 2, του άρθρου 4, σημεία 9 και 10, των άρθρων 7 έως 9, των άρθρων 12 έως 16, του άρθρου 18, των άρθρων 24 έως 27, και των άρθρων 50 και 51 του νόμου και ότι ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως βάλλει κατά του άρθρου 3, παράγραφος 1, του άρθρου 8, παράγραφος 2, και των άρθρων 28 έως 31, του νόμου.

1. Επί του παραδεκτού του πρώτου λόγου ακυρώσεως: εφαρμόζεται το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ στον νόμο PNR;

- 45 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η παρεχόμενη από τον ΓΚΠΔ προστασία στηρίζεται στο άρθρο 16, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και ότι, καταρχήν, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων δεν εμπίπτει στον ΓΚΠΔ, αλλά στην οδηγία 2016/680. Η εν λόγω οδηγία θεσπίζει ειδικούς κανόνες για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από τις απειλές κατά της δημόσιας ασφαλείας και της αποτροπής τους, με σεβασμό στην ειδική φύση των εν λόγω δραστηριοτήτων.
- 46 Ο νόμος PNR ρυθμίζει τη συλλογή και τη διαβίβαση των δεδομένων PNR, τη δημιουργία τράπεζας δεδομένων των επιβατών, την οποία διαχειρίζεται η ΜΣΕ, τους σκοπούς της επεξεργασίας της εν λόγω τράπεζας δεδομένων και την πρόσβαση σε αυτήν. Μεταφέρει κατ' ουσίαν στην εθνική έννομη τάξη την οδηγία PNR, αλλά το περιεχόμενό του βαίνει πέραν της μεταφοράς της οδηγίας αυτής.
- 47 Παραπέμποντας στη γνωμοδότηση 1/15 (συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017 (ΕΥ:C:2017:592), το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη συλλογή, τη διαβίβαση και την επεξεργασία δεδομένων PNR μπορούν να εμπίπτουν τόσο στην προστασία των δεδομένων (άρθρο 16 ΣΛΕΕ) όσο και στην αστυνομική συνεργασία (άρθρο 87 ΣΛΕΕ).

Αναφέρει επίσης ότι από την αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας PNR προκύπτει ότι οι στόχοι της οδηγίας είναι, «μεταξύ άλλων, η ασφάλεια, η προστασία της ζωής και ασφαλείας των προσώπων και η δημιουργία νομικού πλαισίου για την προστασία των δεδομένων PNR όταν τα επεξεργάζονται οι αρμόδιες αρχές». Εντούτοις, στην αιτιολογική σκέψη 38 της ίδιας οδηγίας επισημαίνεται ότι σκοποί αυτής είναι «η εκ μέρους των αερομεταφορέων διαβίβαση δεδομένων PNR και η επεξεργασία των δεδομένων αυτών με σκοπό την πρόληψη, αποκάλυψη, έρευνα και δίωξη τρομοκρατικών πράξεων και σοβαρών εγκλημάτων», κάτι το οποίο θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα οι σκοποί αυτοί να υπερισχύουν του σκοπού της προστασίας των δεδομένων.

Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει, περαιτέρω, ότι το εθνικό δίκαιο δεν αποκλείει το σύνολο του νόμου PNR από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 23 του ΓΚΠΔ.

- 48 Κατόπιν των ανωτέρω, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν οι απαιτήσεις του άρθρου 23 του ΓΚΠΔ εφαρμόζονται στον νόμο PNR, ο οποίος μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη, μεταξύ άλλων και κυρίως, την οδηγία PNR, πρέπει να υποβάλει στο Δικαστήριο το πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

2. *Επί της ουσίας του πρώτου λόγου ακυρώσεως*

Εν συνεχεία, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) εξετάζει επί της ουσίας τον λόγο ακυρώσεως, ως προς τα επτά σκέλη που μνημονεύονται στο σημείο 8 της παρούσας σύνοψης. Το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι οι δύο πρώτες αιτιάσεις, οι οποίες βάζουν κατά του «τρόπου εφαρμογής» και κατά των εννοιών «έγγραφα ταυτότητας» και «ταξιδιωτικά έγγραφα», είναι αβάσιμες. Εξετάζει εν συνεχεία τις πέντε επόμενες αιτιάσεις και του γεννώνται αμφιβολίες σχετικά με την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της οδηγίας PNR καθώς και για το κύρος των διατάξεων αυτών υπό το πρίσμα του Χάρτη.

Επί των δεδομένων που αφορά ο νόμος (άρθρο 4, σημείο 9, και άρθρο 9 του νόμου PNR)

- 49 Κατά την προσφεύγουσα, το μεγάλο εύρος του πεδίου εφαρμογής όσον αφορά τα δεδομένα των επιβατών που προβλέπονται στο άρθρο 4, σημείο 9, και στο άρθρο 9, του νόμου PNR είναι προδήλως δυσανάλογο σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Φρονεί ότι τα δεδομένα αυτά θα μπορούσαν να αποκαλύπτουν ευαίσθητα δεδομένα, όπως τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, τις προσωπικές πεποιθήσεις και τις προσωπικές ή επαγγελματικές σχέσεις.
- 50 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι επέμβαση των δημόσιων αρχών στην άσκηση του δικαιώματος στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής πρέπει όχι μόνο να στηρίζεται σε αρκούντως σαφή νομοθετική διάταξη, αλλά και να ανταποκρίνεται σε επιτακτική κοινωνική ανάγκη σε μια δημοκρατική κοινωνία και να είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό. Ο νομοθέτης διαθέτει στον τομέα αυτό περιθώριο εκτίμησης, το οποίο δεν είναι εντούτοις απεριόριστο: για να είναι ένας κανόνας συμβατός προς το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, πρέπει να έχει επιτευχθεί από τον νομοθέτη δίκαιη ισορροπία μεταξύ όλων των επίμαχων δικαιωμάτων και συμφερόντων.

Στη γνωμοδότηση 1/15 (συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017 (EU:C:2017:592), το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι η επέμβαση στο δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να περιορίζεται στην «απολύτως αναγκαία» (βλ. σκέψεις 140 και 141).

- 51 Το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι σκοπός του νόμου PNR είναι να διασφαλίσει τη δημόσια ασφάλεια, καθιερώνοντας διαβίβαση των δεδομένων των επιβατών και τη χρήση αυτών στο πλαίσιο της καταπολέμησης των τρομοκρατικών και των σοβαρών διεθνικών εγκλημάτων. Οι σκοποί αυτοί είναι σκοποί γενικού συμφέροντος ικανοί να δικαιολογήσουν επεμβάσεις στο δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και στο δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (απόφαση της 8ης Απριλίου 2014, Digital Rights Ireland κ.λπ., C-293/12 και C-594/12, EU:C:2014:238, σκέψη 42). Εξάλλου, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι αυτοί οι σκοποί γενικού ενδιαφέροντος μπορούσαν να δικαιολογούν τη διαβίβαση και την επεξεργασία των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων

επιβατών [γνωμοδότηση 1/15 (συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017, EU:C:2017:592, σκέψεις 148 και 149].

- 52 Εν συνεχεία, το αιτούν δικαστήριο εξετάζει αν οι επεμβάσεις αυτές είναι αρκούντως σαφείς και αναλογικές και αν περιορίζονται στις «απολύτως αναγκαίες», λαμβανομένου υπόψη του εύρους των δεδομένων που αφορά ο νόμος PNR.

Η συλλογή των δεδομένων των επιβατών που αφορά ο νόμος PNR συνοδεύεται από εγγυήσεις όσον αφορά το περιεχόμενο των δεδομένων αυτών. Συγκεκριμένα, τα δεδομένα αυτά καθορίζονται με εξαντλητικό τρόπο στο άρθρο 9 του νόμου PNR. Πρόκειται για πληροφορίες που σχετίζονται άμεσα με το ταξίδι για το οποίο πραγματοποιείται η επίπτωση στο πεδίο εφαρμογής του νόμου PNR μεταφορά, τις οποίες οι μεταφορείς και οι επιχειρήσεις ταξιδίων διαθέτουν καταρχήν ήδη. Εξάλλου, τα δεδομένα αυτά αντιστοιχούν στα μνημονευόμενα στο παράρτημα Ι των κατευθυντήριων γραμμών της Διεθνούς Οργάνωσης Πολιτικής Αεροπορίας (ΔΟΠΑ). Επομένως, πρόκειται για στοιχεία τα οποία είναι κρίσιμα, υπό το πρίσμα των σκοπών που επιδιώκει ο νόμος PNR.

Εξάλλου, στα άρθρα 10 και 11 του νόμου PNR, τα οποία δεν έχουν προσβληθεί με την υπό κρίση προσφυγή, προβλέπεται ότι τα δεδομένα των επιβατών δεν μπορούν να αφορούν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή του προσώπου, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις του, τα πολιτικά φρονήματά του, τη συμμετοχή του σε συνδικαλιστική οργάνωση ή δεδομένα σχετικά με την υγεία, τη σεξουαλική ζωή ή τον γενετήσιο προσανατολισμό του. Όταν τα δεδομένα επιβατών που διαβιβάζουν οι μεταφορείς και οι επιχειρήσεις ταξιδίων περιέχουν δεδομένα πέραν αυτών που απαριθμούνται στο άρθρο 9 ή δεδομένα απαριθμούμενα στο άρθρο 10, η ΜΣΕ διαγράφει οριστικά τα πρόσθετα αυτά δεδομένα μόλις τα παραλαμβάνει. Οι διατάξεις αυτές διασφαλίζουν ότι δεν επιτρέπεται, καταρχήν, να συλλέγονται ή να διατηρούνται ως «δεδομένα επιβατών» ευαίσθητα δεδομένα.

- 53 Στην προμνησθείσα γνωμοδότηση 1/15, της 26ης Ιουλίου 2017, το Δικαστήριο έκρινε επίσης, όσον αφορά τα ευαίσθητα δεδομένα, ότι «τα άρθρα 7, 8 και 21, καθώς και το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη αντιτίθενται τόσο στη διαβίβαση ευαίσθητων δεδομένων στον Καναδά όσο και στο νομικό πλαίσιο που διαπραγματεύθηκε η Ένωση με το τρίτο αυτό κράτος όσον αφορά τις προϋποθέσεις για τη χρήση και τη διατήρηση τέτοιων δεδομένων από τις αρχές του τρίτου κράτους αυτού» (σκέψη 167).

Η παρατήρηση αυτή μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω. Καίτοι υφίστανται εγγυήσεις σχετικά με τα δεδομένα των επιβατών που αφορά ο νόμος PNR, τίθεται εντούτοις το ερώτημα αν οι εγγυήσεις αυτές είναι επαρκείς, λαμβανομένου υπόψη του εύρους των σχετικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, τα δεδομένα που αφορά το άρθρο 9, παράγραφος 1, του νόμου PNR, το οποίο επαναλαμβάνει τα δεδομένα που προβλέπονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας PNR, καλύπτουν πολύ μεγάλο εύρος, πέραν των στοιχείων ελέγχου εισιτηρίων και επιβίβασης, όπως: πλήρες

δρομολόγιο του επιβάτη, ταξιδιωτικό πρακτορείο, αριθμό θέσης, όλες τις πληροφορίες για τις αποσκευές, τα στοιχεία πληρωμής, περιλαμβανομένης της διεύθυνσης χρέωσης, γενικές πληροφορίες, «περιλαμβανομένων όλων των διαθέσιμων πληροφοριών για ασυνόδευτους ανηλίκους κάτω των 18 ετών».

Άλλωστε, στην προμνησθείσα γνωμοδότηση 1/15 της 26ης Ιουλίου 2017, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι «μολονότι ορισμένα εκ των δεδομένων PNR, θεωρούμενα μεμονωμένα, δεν φαίνεται ότι μπορούν να αποκαλύψουν σημαντικές πληροφορίες για την ιδιωτική ζωή των οικείων προσώπων, εντούτοις, θεωρούμενα συνολικά, τα εν λόγω δεδομένα μπορούν, μεταξύ άλλων, να αποκαλύψουν ένα πλήρες ταξιδιωτικό δρομολόγιο, ταξιδιωτικές συνήθειες, σχέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων και πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κατάσταση των επιβατών αεροπορικών μεταφορών, τις διατροφικές συνήθειες ή την κατάσταση της υγείας τους, μπορούν δε ακόμη να αποκαλύπτουν ευαίσθητα δεδομένα για τους επιβάτες αυτούς, όπως ορίζονται στο άρθρο 2, στοιχείο ε', της σχεδιαζόμενης συμφωνίας». (σκέψη 128).

Στη γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016 σχετικά με τις συνέπειες, για την προστασία των δεδομένων, της επεξεργασίας των καταστάσεων ονομάτων επιβατών (στο εξής: γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016), η συμβουλευτική επιτροπή της Σύμβασης αριθ. 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή της Σύμβασης αριθ. 108) παρατήρησε επίσης ότι «[ο]ι PNR περιέχουν πληροφορίες για τη διευκόλυνση του ταξιδιού του επιβάτη και μπορούν να περιλαμβάνουν ορισμένα ευαίσθητα δεδομένα (δεδομένα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό της φυλετικής καταγωγής, των πολιτικών φρονημάτων, των θρησκευτικών και άλλων πεποιθήσεων, της υγείας ή του γενετήσιου προσανατολισμού προσώπου), όχι μόνο υπό ορισμένα “κωδικοποιημένα” δεδομένα αλλά επίσης στο ανοικτό πεδίο που περιέχει γενικές παρατηρήσεις (όπως διατροφικά και ιατρικά αιτήματα ή το γεγονός ότι πολιτική ή θρησκευτική ένωση αγόρασε εισιτήρια μειωμένης τιμής για το ταξίδι των μελών της), και τούτο μπορεί να οδηγεί σε άμεση διάκριση» (Συμβούλιο της Ευρώπης, γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016, T-PD(2016)18rev, σ. 7).

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρατήρησε επίσης ότι τα δεδομένα PNR «μπορούν να περιλαμβάνουν ευαίσθητα ή ιδιαίτερα δεδομένα υπό τον τίτλο “γενικές παρατηρήσεις”» (γνωμοδότηση 1/2011 του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με την πρόταση οδηγίας περί της χρήσης των δεδομένων που περιέχονται στους φακέλους επιβατών (δεδομένα PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων (COM(2011) 32 final), 14 Ιουνίου 2011, σ. 8· βλ. επίσης όπ.π., σ. 13).

- 54 Λαμβανομένου υπόψη του πολύ ευρέος πεδίου εφαρμογής τους, τα δεδομένα που προβλέπονται στο άρθρο 9 του νόμου PNR, καίτοι δεν μπορούν να περιλαμβάνουν με άμεσο τρόπο ευαίσθητα δεδομένα, θα μπορούσαν εντούτοις να

αποκαλύπτουν, εμμέσως, ευαίσθητα στοιχεία τα οποία εμπίπτουν στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής. Λαμβανομένης υπόψη της γνωμοδότησης 1/15 του Δικαστηρίου, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) διερωτάται αν τα δεδομένα αυτά, τα οποία περιλαμβάνουν τα μνημονεύμενα στο παράρτημα I της οδηγίας PNR, βαίνουν πέραν των «απολύτως αναγκαίων» για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η οδηγία αυτή. Ως εκ τούτου, αποφασίζει να υποβάλει στο Δικαστήριο το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

- 55 Περαιτέρω, στην προμνησθείσα γνωμοδότηση 1/15, της 26ης Ιουλίου 2017, το Δικαστήριο επισήμανε τα ακόλουθα όσον αφορά την απαίτηση σαφούς και ακριβούς ορισμού των δεδομένων στο σχέδιο συμφωνίας μεταξύ του Καναδά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη διαβίβαση και την επεξεργασία δεδομένων από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών:

«156. Συναφώς, μολονότι οι 19 κατηγορίες δεδομένων PNR που απαριθμούνται στο παράρτημα της σχεδιαζόμενης συμφωνίας αντιστοιχούν, κατά τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, στο παράρτημα I των κατευθυντήριων γραμμών της Διεθνούς Οργανώσεως Πολιτικής Αεροπορίας (OACI/ICAO) περί δεδομένων PNR, πρέπει, πάντως, να επισημανθεί, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 217 των προτάσεών του, ότι η κατηγορία της στήλης 5, η οποία αφορά τις “διαθέσιμες πληροφορίες τακτικού ταξιδιώτη και [τις] σχετικές παροχές (δωρεάν εισιτήρια, προνόμια κ.λπ.)”, και η κατηγορία της στήλης 7, η οποία περιλαμβάνει “κάθε διαθέσιμο στοιχείο επικοινωνίας (και πληροφορίες για τον εντολέα)”, δεν ορίζουν κατά τρόπο επαρκώς σαφή και ακριβή τα προς διαβίβαση δεδομένα PNR.

157. Πράγματι, όσον αφορά την κατηγορία της στήλης 5, η χρήση του όρου “κ.λπ.” δεν οριοθετεί επαρκώς το εύρος των προς διαβίβαση δεδομένων. Επίσης, οι όροι που χρησιμοποιούνται σε αυτήν δεν διευκρινίζουν αν αφορά πληροφορίες σχετικές αποκλειστικώς με το καθεστώς των επιβατών αεροπορικών μεταφορών ως προς τα προγράμματα παροχών στους τακτικούς πελάτες ή αν, αντιθέτως, αφορά το σύνολο των πληροφοριών σχετικά με τα αεροπορικά ταξίδια και τις συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών.

158. Ομοίως, ούτε η κατηγορία της στήλης 7, κάνοντας χρήση της φράσεως “κάθε διαθέσιμο στοιχείο επικοινωνίας”, καθορίζει με επαρκή ακρίβεια το εύρος των προς διαβίβαση δεδομένων. Δεν διευκρινίζει, ιδίως, το είδος των στοιχείων επικοινωνίας τα οποία αφορά ούτε αν τα στοιχεία αυτά επικοινωνίας περιλαμβάνουν επίσης, όπως μπορεί να συναχθεί από τη γραπτή απάντηση της Επιτροπής στις ερωτήσεις που έθεσε το Δικαστήριο, τα στοιχεία επικοινωνίας τρίτων οι οποίοι προέβησαν στην κράτηση θέσεως στην πτήση για λογαριασμό του επιβάτη, τρίτων μέσω των οποίων είναι δυνατή η επικοινωνία με τον επιβάτη ή, ακόμη, τρίτων που πρέπει να ενημερωθούν σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

159. Όσον αφορά την κατηγορία της στήλης 8, αυτή περιλαμβάνει “κάθε διαθέσιμη πληροφορία πληρωμών και διακανονισμών (δεν περιλαμβάνονται άλλες λεπτομέρειες της συναλλαγής σχετικά με πιστωτική κάρτα ή λογαριασμό, που δεν

συνδέονται με την ταξιδιωτική συναλλαγή)”. Βεβαίως, η κατηγορία της στήλης αυτής θα μπορούσε να φαίνεται ιδιαιτέρως ευρεία, καθόσον χρησιμοποιείται σε αυτήν η φράση “κάθε διαθέσιμη πληροφορία”. Ωστόσο, όπως προκύπτει από την απάντηση της Επιτροπής στις ερωτήσεις που έθεσε το Δικαστήριο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η κατηγορία της εν λόγω στήλης αφορά μόνον τις πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο και τους όρους πληρωμής και διακανονισμού του εισιτηρίου αεροπορικού ταξιδίου, εξαιρουμένης κάθε άλλης πληροφορίας που δεν σχετίζεται άμεσα με την πτήση. Ερμηνευόμενη κατά τον τρόπο αυτό, η κατηγορία της στήλης 8 πρέπει να γίνει δεκτό ότι πληροί τις απαιτήσεις περί σαφήνειας και ακρίβειας.

160. Όσον αφορά την κατηγορία της στήλης 17, αυτή περιλαμβάνει τις “γενικές παρατηρήσεις, περιλαμβανομένων των άλλων συμπληρωματικών πληροφοριών (Other Supplementary Information/OSI), ειδικών υπηρεσιακών πληροφοριών (Special Service Information/SSI) και πληροφοριών από αιτήσεις ειδικών υπηρεσιών (Special Service Request/SSR)”. Κατά τις εξηγήσεις που παρέσχε, μεταξύ άλλων, η Επιτροπή πρόκειται για κατηγορία αποκαλούμενη “ελευθέρου κειμένου” (free text), τείνουσα να περιλάβει “όλες τις συμπληρωματικές πληροφορίες”, πέραν των απαριθμυμένων σε άλλες στήλες του παραρτήματος της σχεδιαζομένης συμφωνίας. Επομένως, μια τέτοια κατηγορία δεν παρέχει καμία ένδειξη ως προς το είδος και το εύρος των προς διαβίβαση πληροφοριών, δύναται δε, κατά τα φαινόμενα, να συμπεριλάβει ακόμη και πληροφορίες στερούμενες οποιασδήποτε σχέσεως με τον σκοπό της διαβίβασης των δεδομένων PNR. Επιπλέον, καθόσον οι πληροφορίες που διαλαμβάνονται στη στήλη αυτή παρέχονται απλώς χάριν παραδείγματος, όπως καταδεικνύει η χρήση της λέξεως “περιλαμβανομένων”, η κατηγορία της ίδιας αυτής στήλης ουδόλως οριοθετείται ως προς το είδος και το εύρος των δυνάμενων να περιληφθούν σε αυτήν πληροφοριών. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η κατηγορία της στήλης 17 οριοθετείται με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια.

161. Όσον αφορά, τέλος, την κατηγορία της στήλης 18, σε αυτήν περιλαμβάνονται “όλες οι εκ των προτέρων πληροφορίες για επιβάτες (API) που συλλέγονται για τους σκοπούς κρατήσεων”. Κατά τις διευκρινίσεις που παρέσχον το Συμβούλιο και η Επιτροπή, οι πληροφορίες αυτές αντιστοιχούν στις διαλαμβανόμενες στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/82, συγκεκριμένα δε στον αριθμό και το είδος του χρησιμοποιούμενου ταξιδιωτικού εγγράφου, την ιθαγένεια, το πλήρες ονοματεπώνυμο, την ημερομηνία γεννήσεως, το σημείο διαβάσεως των συνόρων κατά την είσοδο στο έδαφος των κρατών μελών, τον κωδικό μεταφοράς, την ώρα αναχωρήσεως και αφίξεως της μεταφοράς, τον συνολικό αριθμό των επιβατών που μεταφέρονται με αυτήν και το αρχικό σημείο επιβίβασης. Η κατηγορία της στήλης αυτής, υπό τον όρο ότι θα ερμηνευθεί ως περιλαμβάνουσα αποκλειστικώς τις πληροφορίες που μνημονεύονται ρητώς στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, μπορεί να χαρακτηριστεί ως πληρούσα τις απαιτήσεις περί σαφήνειας και ακρίβειας.

162. Οι διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 3, της σχεδιαζομένης συμφωνίας, οι οποίες προβλέπουν την υποχρέωση του Καναδά να διαγράφει κάθε διαβιβαζόμενο σε αυτόν δεδομένο PNR εφόσον δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο του

παραρτήματος της συμφωνίας αυτής, δεν καθιστούν δυνατή την άρση της ασάφειας που ενέχουν οι στήλες 5, 7 και 17 του παραρτήματος αυτού. Πράγματι, καθόσον ο κατάλογος αυτός δεν οριοθετεί, αφ' εαυτού, με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια τα προς διαβίβαση δεδομένα PNR, οι διατάξεις αυτές δεν δύνανται να άρουν την ασάφεια ως προς τα δεδομένα PNR που πρέπει να διαβιβάζονται.

163. Υπό τις συνθήκες αυτές, όσον αφορά τα δεδομένα PNR που πρέπει να διαβιβάζονται στον Καναδά, οι κατηγορίες των στηλών 5, 7 και 17 του παραρτήματος της σχεδιαζόμενης συμφωνίας δεν οριοθετούν με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια την έκταση της επεμβάσεως στα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται με τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη.»

- 56 Δεδομένου ότι ορισμένες από τις επισημάνσεις αυτές θα μπορούσαν να ισχύουν και για την υπό κρίση υπόθεση, λαμβανομένου υπόψη του ενδεικτικού και μη εξαντλητικού χαρακτήρα ορισμένων δεδομένων που μνημονεύονται στο παράρτημα I της οδηγίας PNR, το οποίο μεταφέρεται στην εθνική έννομη τάξη με το άρθρο 9 του νόμου PNR, το αιτούν δικαστήριο αποφασίζει να υποβάλει το τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί της έννοιας του «επιβάτη» (άρθρο 4, σημείο 10, του νόμου PNR)

- 57 Η προσφεύγουσα επικρίνει τον ευρύ χαρακτήρα της έννοιας του «επιβάτη», ο οποίος συνεπάγεται συστηματική, μη στοχευμένη, αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων όλων των επιβατών.
- 58 Ο ορισμός της έννοιας του «επιβάτη» (άρθρο 4, σημείο 10, του νόμου PNR) έχει ως συνέπεια η συλλογή, η διαβίβαση και η επεξεργασία των δεδομένων PNR των «επιβατών» να καθίστανται γενικές και χωρίς διάκριση υποχρεώσεις, οι οποίες εφαρμόζονται για κάθε πρόσωπο που μεταφέρεται ή πρόκειται να μεταφερθεί και εγγράφεται στον κατάλογο των επιβατών. Οι υποχρεώσεις που επιβάλλει ο νόμος PNR εφαρμόζονται, επομένως, ανεξαρτήτως της ύπαρξης σοβαρών λόγων να θεωρηθεί ότι τα πρόσωπα αυτά διέπραξαν ή πρόκειται να διαπράξουν αξιόποινη πράξη ή κρίθηκαν ένοχα για την τέλεση αξιόποινης πράξης.
- 59 Στη γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016, η συμβουλευτική επιτροπή της Σύμβασης αριθ. 108 παρατήρησε συναφώς ότι «[η] επεξεργασία των δεδομένων PNR —η οποία εμφανίζει το μοναδικό πλεονέκτημα να καθιστά εφικτή την ταυτοποίηση προσώπων ενδιαφέροντος— συνιστά γενικό και μη επιλεκτικό φιλτράρισμα όλων των επιβατών, περιλαμβανομένων εκείνων που δεν είναι ύποπτοι για την τέλεση οποιασδήποτε αξιόποινης πράξης, από διάφορες αρμόδιες αρχές, και αφορά δεδομένα τα οποία συλλέχθηκαν αρχικώς για εμπορικούς σκοπούς από ιδιωτικούς φορείς. Λαμβανομένου υπόψη του εύρους της προσβολής των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων που θα συνεπαγόταν η επεξεργασία των δεδομένων PNR, πρέπει να διαπιστώνεται σαφώς ότι η εν λόγω επεξεργασία συνιστά αναγκαίο μέσο σε μια δημοκρατική κοινωνία και έχει θεμιτό σκοπό· επιπλέον, πρέπει να θεσπίζονται κατάλληλες εγγυήσεις. Είναι αναγκαίο να αποδεικνύεται ρητώς η αναγκαιότητα της συλλογής και της

επακόλουθης αξιοποίησης των δεδομένων PNR» (γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016, T-PD(2016)18rev, σ. 5).

- 60 Στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί εθνικής κανονιστικής ρύθμισης η οποία προέβλεπε γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση του συνόλου των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης όλων των συνδρομητών και των εγγεγραμμένων χρηστών αφορώσα όλα τα μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας, καθώς και την υποχρέωση των παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να διατηρούν τα δεδομένα αυτά κατά τρόπο συστηματικό και συνεχή, χωρίς καμία εξαίρεση (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ., C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970).

Το Δικαστήριο επισήμανε ότι «καίτοι η καταπολέμηση της βαριάς εγκληματικότητας, και ιδίως του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας ενδέχεται να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση σύγχρονων τεχνικών έρευνας, εντούτοις, ένας τέτοιος σκοπός γενικού συμφέροντος, όσο θεμελιώδης και αν είναι, δεν μπορεί, αυτός και μόνον, να προταθεί ως δικαιολογία προκειμένου εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση όλων των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως να θεωρηθεί ως αναγκαία για τους σκοπούς της εν λόγω καταπολεμήσεως». (σκέψη 103)

Το Δικαστήριο έκρινε, αφενός, ότι η ρύθμιση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται η διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης ο κανόνας, ενώ το σύστημα που καθιερώνει η οδηγία 2002/58 επιβάλλει να είναι η διατήρηση των δεδομένων εξαίρεση και, αφετέρου, ότι «εθνική ρύθμιση [...] η οποία καλύπτει κατά τρόπο γενικό όλους τους συνδρομητές και τους εγγεγραμμένους χρήστες και αφορά όλα τα μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας καθώς και όλα τα δεδομένα κινήσεως, δεν προβλέπει καμία διαφοροποίηση, περιορισμό ή εξαίρεση σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Αφορά εν γένει το σύνολο των προσώπων που κάνουν χρήση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, χωρίς εντούτοις τα πρόσωπα αυτά να ευρίσκονται, έστω και εμμέσως, σε κατάσταση δυνάμενη να προκαλέσει ποινικές διώξεις. Συνεπώς, εφαρμόζεται ακόμη και σε πρόσωπα για τα οποία ουδεμία ένδειξη υφίσταται από την οποία θα μπορούσε να προκύψει ότι η συμπεριφορά τους μπορεί να συνδέεται, έστω και κατά τρόπο έμμεσο ή απομακρυσμένο, με σοβαρές παραβάσεις. Περαιτέρω, δεν προβλέπει καμία εξαίρεση, οπότε εφαρμόζεται ακόμη και σε πρόσωπα των οποίων οι επικοινωνίες εμπίπτουν, βάσει των κανόνων του εθνικού δικαίου, στο επαγγελματικό απόρρητο (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά την οδηγία 2006/24, απόφαση Digital Rights, σκέψεις 57 και 58).

106. Η ρύθμιση αυτή δεν απαιτεί να υφίσταται σχέση μεταξύ των δεδομένων, των οποίων τη διατήρηση προβλέπει, και κάποιας απειλής για τη δημόσια ασφάλεια. Ιδίως, δεν περιορίζεται σε διατήρηση η οποία να αφορά είτε δεδομένα σχετικά με μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και/ή μια συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη και/ή έναν κύκλο προσώπων που θα μπορούσαν να είναι αναμειγμένοι, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, σε κάποια σοβαρή παράβαση, είτε πρόσωπα που θα μπορούσαν, για άλλους λόγους, να συμβάλουν, μέσω της διατήρησεως των δεδομένων που τους

αφορούν, στην καταπολέμηση του εγκλήματος (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά την οδηγία 2006/24, απόφαση Digital Rights, σκέψη 59).

107. Επομένως, εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη υπερβαίνει τα όρια του απολύτως αναγκαίου και δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί δικαιολογημένη σε μια δημοκρατική κοινωνία όπως απαιτεί το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη.

108. Αντιθέτως, το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, δεν αντιτίθεται στη θέσπιση από κράτος μέλος ρυθμίσεως η οποία επιτρέπει, προληπτικώς, τη στοχευμένη διατήρηση των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως, προς τον σκοπό καταπολεμήσεως του σοβαρού εγκλήματος, υπό την προϋπόθεση ότι η διατήρηση των δεδομένων περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο όσον αφορά τις κατηγορίες διατηρούμενων δεδομένων, τα προβλεπόμενα μέσα επικοινωνίας, τα πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα διατηρούνται, καθώς και το διάστημα για το οποίο γίνεται δεκτό ότι πραγματοποιείται η διατήρηση.

109. Προκειμένου να συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις που παρατίθενται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, η εθνική αυτή ρύθμιση πρέπει, κατά πρώτον, να προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες που να διέπουν την έκταση και την εφαρμογή του μέτρου της διατήρησης των δεδομένων και να επιβάλλουν έναν ελάχιστο αριθμό απαιτήσεων ούτως ώστε τα πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα διατηρούνται να έχουν επαρκείς εγγυήσεις ότι προστατεύονται αποτελεσματικά τα προσωπικού χαρακτήρα δεδομένα τους από κινδύνους καταχρήσεως. Ειδικότερα, πρέπει να αναφέρει σε ποιες περιπτώσεις και υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατό να λαμβάνεται, προληπτικώς, μέτρο διατήρησης των δεδομένων, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι το μέτρο αυτό περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά την οδηγία 2006/24, απόφαση Digital Rights, σκέψη 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

110. Κατά δεύτερον, όσον αφορά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει, στο πλαίσιο καταπολεμήσεως του εγκλήματος, τη διατήρηση, προληπτικώς, των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο, επισημαίνεται ότι καίτοι οι προϋποθέσεις αυτές ενδέχεται να διαφέρουν αναλόγως των μέτρων που λαμβάνονται για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, διαπίστωσης και δίωξης σοβαρών εγκλημάτων, εντούτοις γεγονός παραμένει ότι η διατήρηση των δεδομένων πρέπει πάντοτε να ανταποκρίνεται σε αντικειμενικά κριτήρια που να αποδεικνύουν τη σχέση μεταξύ των δεδομένων των οποίων η διατήρηση προβλέπεται και του επιδιωκόμενου σκοπού. Ειδικότερα, οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει, στην πράξη, να είναι σε θέση να οριοθετήσουν αποτελεσματικά την έκταση του μέτρου και, εν συνεχεία, το κοινό το οποίο αυτό αφορά.

111. Όσον αφορά την οριοθέτηση του μέτρου αυτού από την άποψη του κοινού και των περιπτώσεων στις οποίες ενδεχομένως εφαρμόζεται, η εθνική ρύθμιση πρέπει να στηρίζεται σε αντικειμενικά στοιχεία δυνάμενα να προσδιορίσουν ένα κοινό του οποίου τα δεδομένα ενδέχεται να αποκαλύψουν κάποια σύνδεση, τουλάχιστον έμμεση, με σοβαρά εγκλήματα, να συμβάλουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος ή να αποτρέψουν σοβαρό κίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια. Η οριοθέτηση αυτή μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω ενός γεωγραφικού κριτηρίου οσάκις οι αρμόδιες εθνικές αρχές εκτιμούν, με βάση αντικειμενικά στοιχεία, ότι σε μία ή περισσότερες γεωγραφικές περιοχές υφίσταται υψηλός κίνδυνος προετοιμασίας ή τελέσεως τέτοιων πράξεων.

112. Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα στην υπόθεση C-203/15 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτό εθνική ρύθμιση η οποία, προς τον σκοπό καταπολεμήσεως του εγκλήματος, προβλέπει γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση του συνόλου των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως όλων των συνδρομητών και των εγγεγραμμένων χρηστών αφορώσα όλα τα μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας».

Στο δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-203/15 και στο πρώτο ερώτημα στην υπόθεση C-698/15, το Δικαστήριο δίνει την απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι «αντιβαίνει προς αυτό εθνική ρύθμιση η οποία καθορίζει τα σχετικά με την προστασία και την ασφάλεια των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως και, ιδίως, την πρόσβαση των αρμόδιων εθνικών αρχών στα διατηρούμενα δεδομένα, χωρίς να περιορίζει την εν λόγω πρόσβαση μόνο στις περιπτώσεις που συνδέονται με την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος, χωρίς να προβλέπει ότι η εν λόγω πρόσβαση υπόκειται στον προηγούμενο έλεγχο δικαστηρίου ή ανεξάρτητης διοικητικής αρχής και χωρίς να επιβάλλει τη διατήρηση των εν λόγω δεδομένων εντός των εδαφικών ορίων της Ένωσης» (σκέψη 125).

- 61 Από την πλευρά του, στην απόφασή του *Centrum for Rattvisa κατά Σουηδίας*, της 19ης Ιουνίου 2018, το ΕΔΔΑ έκρινε, εν τω μεταξύ, ότι η σουηδική νομοθεσία για τη μαζική παρακολούθηση ηλεκτρονικών επικοινωνιών δεν αντέβαινε στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ εκθέτει τα εξής:

«Το ΕΔΔΑ αναγνώρισε ρητώς ότι οι εθνικές αρχές διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης όσον αφορά την επιλογή των τρόπων διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας [...]. Στις υποθέσεις *Weber* και *Saravia και Liberty* και λοιποί, το ΕΔΔΑ έκανε δεκτό ότι τα καθεστώτα μαζικής παρακολούθησης δεν υπερβαίνουν καθεαυτά αυτό το περιθώριο εκτίμησης. Λαμβανομένου υπόψη του σκεπτικού του ΕΔΔΑ στις αποφάσεις αυτές και των απειλών που αντιμετωπίζουν πολλά συμβαλλόμενα κράτη (περιλαμβανομένων της μάστιγας της διεθνούς τρομοκρατίας και άλλων σοβαρών εγκλημάτων, όπως το εμπόριο ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων, η σεξουαλική

εκμετάλλευση των παιδιών και το έγκλημα στον κυβερνοχώρο) λόγω της τεχνολογικής προόδου που παρέχει τη δυνατότητα στους τρομοκράτες και στους εγκληματίες να διαφύγουν ευχερέστερα του εντοπισμού στο Διαδίκτυο και της αδυναμίας πρόβλεψης των οδών διά των οποίων θα διαβιβαστούν οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, το ΕΔΔΑ εκτιμά ότι η απόφαση εφαρμογής καθεστώτος μαζικής παρακολούθησης για τον εντοπισμό των μέχρι πρότινος τότε άγνωστων για την ασφάλεια του κράτους απειλών εμπίπτει στο περιθώριο εκτίμησης των κρατών» (απόφαση του ΕΔΔΑ, 19 Ιουνίου 2018, *Centrum for Rättvisa κατά Σουηδίας*, § 112).

Αντιθέτως, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο αγγλικός νόμος για την παρακολούθηση των επικοινωνιών παραβίαζε το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, λόγω μη τήρησης των προβλεπόμενων στη νομολογία του κριτηρίων. Έκρινε επίσης ότι «η λειτουργία των καθεστώτων μαζικής παρακολούθησης εμπίπτει καταρχήν στο περιθώριο εκτίμησης του κράτους. Η μαζική παρακολούθηση είναι εξ ορισμού μη στοχευμένη και η εξάρτησή της από την ύπαρξη “εύλογης υπόνοιας” θα καθιστούσε την υλοποίησή της αδύνατη» (απόφαση του ΕΔΔΑ, 13 Σεπτεμβρίου 2018, *Big Brother Watch και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, §317).

- 62 Τίθεται το ερώτημα σε ποιο μέτρο η προμνησθείσα νομολογία, η οποία αφορά τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, μπορεί να εφαρμοστεί στη γενική και χωρίς διάκριση συλλογή, διαβίβαση και επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών, όπως ρυθμίζονται από τον νόμο της 25ης Δεκεμβρίου 2016.
- 63 Στην προμνησθείσα γνωμοδότηση 1/15, της 26ης Ιουλίου 2017, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί συστήματος PNR ανάλογου αλλά με πιο περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, δεδομένου ότι το σχέδιο συμφωνίας μεταξύ του Καναδά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη διαβίβαση και την επεξεργασία δεδομένων από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών προέβλεπε «τη συστηματική και συνεχή διαβίβαση των δεδομένων PNR του συνόλου των επιβατών αεροπορικών μεταφορών οι οποίοι ταξιδεύουν με πτήσεις μεταξύ της Ένωσης και του Καναδά» (σκέψη 127). Το Δικαστήριο έκρινε ότι «η διαβίβαση δεδομένων PNR στον Καναδά και η συνακόλουθη επεξεργασία τους είναι πρόσφορες να διασφαλίσουν την επίτευξη του σκοπού που άπτεται της προστασίας της δημόσιας ασφάλειας, τον οποίο επιδιώκει η σχεδιαζόμενη συμφωνία».

Όσον αφορά τους ενδιαφερόμενους επιβάτες, το Δικαστήριο έκρινε τα εξής:

«186. Η σχεδιαζόμενη συμφωνία αφορά τα δεδομένα PNR του συνόλου των επιβατών αεροπορικών μεταφορών οι οποίοι ταξιδεύουν με πτήσεις μεταξύ της Ένωσης και του Καναδά. Τα δεδομένα αυτά διαβιβάζονται στον Καναδά ανεξαρτήτως οιασδήποτε αντικειμενικού στοιχείου βάσει του οποίου θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι επιβάτες ενδέχεται να είναι επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια στον Καναδά.

187. Επισημαίνεται συναφώς ότι, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 152 και 169 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, τα δεδομένα PNR προορίζονται ιδίως να υποβληθούν σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία. Όπως, όμως, υποστήριξαν πλείονες εκ των μετεχόντων στη διαδικασία, η επεξεργασία αυτή έχει ως σκοπό να προσδιορισθεί η ενδεχόμενη επικινδυνότητα, όσον αφορά τη δημόσια ασφάλεια, προσώπων τα οποία δεν είναι ακόμη γνωστά στις αρμόδιες υπηρεσίες και τα οποία θα μπορούσαν, λόγω της επικινδυνότητας αυτής, να υποβληθούν σε ενδελεχή έλεγχο. Συναφώς, η αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων αυτών, πριν από την άφιξη των επιβατών στον Καναδά, διευκολύνει και επιταχύνει τους ελέγχους ασφαλείας, ιδίως δε τους συνοριακούς. Επιπλέον, ο αποκλεισμός ορισμένων κατηγοριών προσώπων ή ορισμένων περιοχών προελεύσεως δύναται να παρακωλύσει την επίτευξη του σκοπού της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων PNR, δηλαδή την ταυτοποίηση, μέσω ελέγχου των δεδομένων αυτών, των προσώπων τα οποία, μεταξύ του συνόλου των επιβατών αεροπορικών μεταφορών, είναι ενδεχομένως επικίνδυνα για τη δημόσια ασφάλεια, ή να καταστήσει δυνατή την αποφυγή του ελέγχου αυτού.

188. Κατά τα λοιπά, σύμφωνα με το άρθρο 13 της Συμβάσεως του Σικάγου, στην οποία παρέπεμψαν ειδικότερα το Συμβούλιο και η Επιτροπή με τις απαντήσεις τους στις ερωτήσεις που έθεσε το Δικαστήριο, όλοι οι επιβάτες αεροπορικών μεταφορών πρέπει, κατά την είσοδο σε συμβαλλόμενο κράτος, κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο έδαφός του και κατά την αναχώρησή τους από αυτό, να τηρούν τους νόμους και τις κανονιστικές διατάξεις του κράτους αυτού όσον αφορά την είσοδο ή την αναχώρηση των επιβατών αεροπορικών μεταφορών από το έδαφός του. Όλοι οι επιβάτες αεροπορικών μεταφορών οι οποίοι επιθυμούν να εισέλθουν στον Καναδά ή να αναχωρήσουν από τη χώρα αυτή υπόκεινται, επομένως, βάσει του άρθρου αυτού, σε συνοριακούς ελέγχους, υποχρεούνται δε να τηρούν τους όρους εισόδου και εξόδου που προβλέπει το ισχύον καναδικό δίκαιο. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 152 και 187 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, η ταυτοποίηση, μέσω δεδομένων PNR, των επιβατών που είναι ενδεχομένως επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια αποτελεί μέρος των συνοριακών ελέγχων. Κατά συνέπεια, καθόσον υποβάλλονται σε ελέγχους, οι επιβάτες αεροπορικών μεταφορών οι οποίοι επιθυμούν να εισέλθουν στον Καναδά και να διαμείνουν στη χώρα αυτή υπόκεινται, ως εκ της ίδιας της φύσεως του μέτρου αυτού, σε έλεγχο των δεδομένων τους PNR.

189. Υπό τις συνθήκες αυτές, η σχεδιαζόμενη συμφωνία δεν υπερβαίνει τα όρια του απολύτως αναγκαίου καθόσον επιτρέπει τη διαβίβαση των δεδομένων PNR του συνόλου των επιβατών αεροπορικών μεταφορών προς τον Καναδά.»

- 64 Το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) διερωτάται αν οι σκέψεις αυτές θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην περίπτωση της οδηγίας PNR και εθνικής νομοθεσίας, όπως ο νόμος PNR, η οποία, μεταφέροντας την οδηγία PNR στην εθνική έννομη τάξη, θεσπίζει τη γενική και χωρίς διάκριση συλλογή, διαβίβαση και χρήση των δεδομένων PNR για το σύνολο των επιβατών που ταξιδεύουν αεροπορικώς, σιδηροδρομικώς ή οδικώς με λεωφορείο, ανεξαρτήτως του αν υφίσταται διέλευση από τα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Συγκεκριμένα, το σύστημα αυτό εφαρμόζεται σε πρόσωπα για τα οποία δεν υφίσταται ουδεμία

ένδειξη από την οποία θα μπορούσε να προκύψει ότι η συμπεριφορά τους μπορεί να συνδέεται, έστω και κατά τρόπο έμμεσο ή απομακρυσμένο, με σοβαρές παραβάσεις και είναι ευρύτερο από το σύστημα που προβλέπεται στη συμφωνία PNR με τον Καναδά. Λαμβανομένου υπόψη του εύρους των σχετικών δεδομένων, τίθεται το ερώτημα αν το μέτρο αυτό βαίνει πέραν των ορίων του «απολύτως αναγκαίου». Επομένως, προτού αποφανθεί επί της ουσίας, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) υποβάλλει στο Δικαστήριο το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των σκοπών της επεξεργασίας των δεδομένων PNR (άρθρο 8 του νόμου PNR)

- 65 Η προσφεύγουσα επικρίνει τον ορισμό των σκοπών της επεξεργασίας των δεδομένων PNR, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 8 του νόμου PNR, ως πολύ ευρύτερο των «συγκεκριμένων σκοπών», οι οποίοι περιορίζονται μόνο στα τρομοκρατικά και σοβαρά εγκλήματα της οδηγίας PNR. Εκτιμά ότι οι σκοποί αυτοί βαίνουν πέραν των ορίων του «απολύτως αναγκαίου».

Οι σκοποί της επεξεργασίας των δεδομένων PNR, όπως προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, και στο άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας PNR, είναι μόνο σκοποί πρόληψης, ανίχνευσης, διερεύνησης και δίωξης τρομοκρατικών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων (βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 7 της οδηγίας PNR).

Ορισμένοι εκ των σκοπών επεξεργασίας που προβλέπονται στο άρθρο 8 του νόμου PNR αντιστοιχούν στα εγκλήματα που προβλέπονται στο παράρτημα II της οδηγίας PNR, σύμφωνα με τους σκοπούς πρόληψης, ανίχνευσης, διερεύνησης και δίωξης τρομοκρατικών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων στους οποίους αναφέρεται η εν λόγω οδηγία. Εντούτοις, στους προβλεπόμενους από την οδηγία αυτή σκοπούς προστίθενται και άλλοι σκοποί της επεξεργασίας των δεδομένων PNR. Αυτό ισχύει, μεταξύ άλλων, για την «παρακολούθηση των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 7, σημεία 1 και 3/1, και στο άρθρο 11, παράγραφος 1, σημεία 1 έως 3 και 5, του οργανικού νόμου της 30ής Νοεμβρίου 1998 περί υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας» (άρθρο 8, παράγραφος 1, σημείο 4).

Το αιτούν δικαστήριο εξετάζει αν οι άλλοι αυτοί σκοποί διατυπώνονται υπό μορφή σαφών και ακριβών κανόνων οι οποίοι περιορίζονται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο και, στο πλαίσιο αυτό, διατηρεί αμφιβολίες όσον αφορά τον σκοπό που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημείο 4, του νόμου PNR.

Κατά την αιτιολογική έκθεση του νόμου PNR, αυτός ο «σκοπός αφορά τις αρμοδιότητες των υπηρεσιών πληροφοριών, ήτοι της Κρατικής Ασφάλειας και της Γενικής Υπηρεσίας Πληροφοριών και Ασφάλειας (SGRS). Προκειμένου να επιτελούν τα καθήκοντα αναζήτησης, ανάλυσης και επεξεργασίας των δεδομένων που σχετίζονται με δραστηριότητες που ενδέχεται να απειλούν τα θεμελιώδη συμφέροντα του κράτους, οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να είναι σε θέση να αναλύουν τα δεδομένα των επιβατών, ώστε να ανιχνεύουν το συντομότερο δυνατόν συγκεκριμένες απειλές, να παρακολουθούν τις μετακινήσεις

συγκεκριμένων προσώπων ή να προβαίνουν σε αναλύσεις ευρύτερων φαινομένων ή τάσεων. Τα καθήκοντα που αφορούν την αναζήτηση, την ανάλυση και την επεξεργασία των δεδομένων που σχετίζονται με τις δραστηριότητες των αλλοδαπών υπηρεσιών πληροφοριών στο έδαφος του Βελγίου εμπίπτουν στον σκοπό αυτό». (Doc. Parl, Chambre, 2018-2019, DOC 54-3652/001, σ. 19-20).

Καίτοι τα καθήκοντα των υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας συμβάλλουν, γενικώς, στην εθνική και διεθνή ασφάλεια, η επεξεργασία των δεδομένων PNR ως προς τον σκοπό που μνημονεύεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημείο 4, του νόμου PNR είναι πολύ αόριστη και γενική.

Επιπλέον, ο σκοπός αυτός αντιμετωπίζεται, όσον αφορά την εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιβατών, όπως οι σκοποί που προβλέπονται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημεία 1, 2 και 5, του νόμου PNR (άρθρο 24, παράγραφος 2, και άρθρο 26, παράγραφος 2).

Στο πλαίσιο αυτό, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) αποφασίζει να υποβάλει στο Δικαστήριο το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα προκειμένου να εξακριβωθεί αν ο σκοπός αυτός είναι αρκούντως σαφής και ακριβής και αν περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο.

Επί της διαχείρισης της τράπεζας δεδομένων των επιβατών και της επεξεργασίας των δεδομένων στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης των επιβατών και των ειδικών αναζητήσεων (άρθρα 16, 24 έως 27 και 50 και 51 του νόμου PNR)

66 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι οι διάφορες επεξεργασίες και ροές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι προδήλως δυσανάλογες.

67 Το άρθρο 16 του νόμου PNR προβλέπει ότι, στο πλαίσιο των σκοπών που μνημονεύονται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, τα δεδομένα των επιβατών υποβάλλονται στις επεξεργασίες που μνημονεύονται στα άρθρα 24 έως 27.

– *Η εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιβατών (άρθρα 24 έως 26)*

68 Τα δεδομένα των επιβατών υποβάλλονται σε επεξεργασία με σκοπό την εκ των προτέρων αξιολόγηση (pre-screening) των επιβατών, πριν από την προβλεπόμενη άφιξη στην εθνική επικράτεια ή αναχώρηση ή διέλευση αυτών από την εθνική επικράτεια προκειμένου να καθοριστούν τα πρόσωπα τα οποία πρέπει να υποβληθούν σε διεξοδικότερο έλεγχο. «Πρόκειται για αξιολόγηση της δυνητικής απειλής και τον εντοπισμό των επιβατών οι οποίοι παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την άσκηση των καθηκόντων τους ή, για παράδειγμα, για τους οποίους επιβάλλεται η λήψη μέτρου (εκτέλεση εντάλματος σύλληψης, έρευνα κ.λπ.)». (Doc. Parl, Chambre, 2018-2019, DOC 54-3652/001, σ. 28).

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση στηρίζεται σε δύο άξονες: αφενός, τη συσχέτιση των δεδομένων των επιβατών με τις τράπεζες δεδομένων και, αφετέρου, τη συσχέτιση των δεδομένων με προκαθορισμένα κριτήρια.

- 69 Όσον αφορά τη συσχέτιση με τις τράπεζες δεδομένων, στις προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου PNR επισημαίνεται ότι «[ο] πρώτος άξονας συνίσταται στην αναζήτηση θετικών αποτελεσμάτων μέσω συσχετίσεων δεδομένων επιβατών με τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία στις τράπεζες δεδομένων που διαχειρίζονται οι αρμόδιες αρχές. Με τον τρόπο αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να αξιολογηθεί αν ένα πρόσωπο εμφανίζει υψηλό βαθμό επικινδυνότητας, επειδή είναι γνωστό σε αστυνομική τράπεζα δεδομένων στο πλαίσιο φακέλου σχετικού με την τρομοκρατία και, από την ανάλυση των δεδομένων επιβάτη, προκύπτει ότι μεταβαίνει τακτικά σε χώρες που φιλοξενούν στρατόπεδα εκπαίδευσης τρομοκρατών ή σε χώρες διέλευσης προς τέτοιους τόπους. Μπορεί επίσης, για παράδειγμα, να πρόκειται για πρόσωπο σε σχέση με το οποίο τα διαθέσιμα στις υπηρεσίες πληροφοριών στοιχεία δείχνουν ότι προετοιμάζει την ομηρία προσώπων και ότι μεταβαίνει, βάσει των στοιχείων μεταφοράς, σε χώρα της οποίας οι υπηρεσίες πληροφοριών γνωρίζουν, βάσει των πληροφοριών που λαμβάνουν, ότι το εν λόγω πρόσωπο θα μπορούσε να στρατολογήσει άλλα πρόσωπα προκειμένου να υλοποιήσει τα σχέδιά του. Επιπλέον, όσο περισσότερα είναι τα θετικά αποτελέσματα τα οποία εντοπίζουν περισσότερες υπηρεσίες για το ίδιο πρόσωπο τόσο πιο πραγματική είναι η πιθανότητα απειλής.

Το θετικό αποτέλεσμα ενδέχεται επίσης να επιβάλλει τη λήψη μέτρου κατόπιν διαταγής των δικαστικών αρχών, όπως την εκτέλεση εντάλματος σύλληψης προσώπου το οποίο ετοιμάζεται να αναχωρήσει από το Βέλγιο.

Το θετικό αποτέλεσμα μπορεί να προκύπτει επίσης από συσχέτιση με διεθνείς τράπεζες δεδομένων όπως οι SIS II, SLTD (Ιντερπόλ).

Ασφαλώς, στόχος δεν είναι η σύνδεση όλων των τραπεζών δεδομένων των υπηρεσιών με την τράπεζα δεδομένων των επιβατών, αλλά ο περιορισμός με τεχνικά μέσα των συσχετίσεων με τις τράπεζες δεδομένων που έχουν άμεση σχέση με τους σκοπούς που καθορίζονται από τον νόμο.

[...]

Η συσχέτιση αυτή θα μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί μέσω των καταστάσεων προσώπων που καταρτίζουν ειδικώς για τον σκοπό αυτό οι αρμόδιες υπηρεσίες. Βάσει του νόμου περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής και ειδικότερα του άρθρου του 4, παράγραφος 1, σημείο 4, οι καταστάσεις αυτές θα πρέπει να επικαιροποιούνται τακτικά» (Doc. Parl, Chambre, 2015-2016, DOC 54-2069/001, σ. 28-29).

- 70 Όσον αφορά τη συσχέτιση με προκαθορισμένα κριτήρια, στις προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου PNR εκτίθενται τα εξής:

«Ο δεύτερος άξονας συνίσταται στην αναζήτηση θετικών αποτελεσμάτων μέσω (ενός ή περισσότερων) προκαθορισμένων από τη ΜΣΕ κριτηρίων τα οποία εφαρμόζονται στα δεδομένα των επιβατών. Τα κριτήρια αυτά περιλαμβάνουν έναν ή περισσότερους αντικειμενικούς δείκτες βάσει των οποίων μπορεί να συναχθεί ότι τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζονται έχουν συγκεκριμένη

συμπεριφορά που παρουσιάζει κίνδυνο η οποία ενδέχεται να συνιστά απειλή λαμβανομένων υπόψη των σκοπών του άρθρου 8, παράγραφος 1, σημεία 1, 4 και 5, του νόμου.

Τα κριτήρια αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, ορισμένες ειδικές συμπεριφορές όσον αφορά την κράτηση ή το ταξίδι.

Το πλεονέκτημα της χρήσης τους είναι ότι αναδεικνύουν προφίλ επιβατών που παρουσιάζουν κίνδυνο, οι οποίοι δεν είναι κατ' ανάγκη γνωστοί ούτε περιλαμβάνονται στις τράπεζες δεδομένων των υπηρεσιών.

Τα κριτήρια αυτά μπορούν να αφορούν, για παράδειγμα, χώρα προορισμού ή αναχώρησης, σε συνδυασμό με ορισμένες πληροφορίες σχετικές με το ταξίδι, όπως ο τρόπος πληρωμής και η ημερομηνία κράτησης» (Doc. Parl, Chambre, 2018-2019, DOC 54-3652/001, σ. 29-30).

«Η εκ των προτέρων αξιολόγηση που διενεργείται στο πλαίσιο του σκοπού ο οποίος αφορά την παρακολούθηση των φαινομένων που απειλούν τη δημόσια τάξη και των ομάδων που συνδέονται με τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση τελεί υπό προϋποθέσεις πολύ πιο περιοριστικές από εκείνες που εφαρμόζονται για τους άλλους σκοπούς [...]

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση που διενεργείται στο πλαίσιο των άλλων σκοπών συνοδεύεται από πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα των επιβατών που απαριθμούνται στο άρθρο 9» (ό.π., σ. 31).

«Το θετικό αποτέλεσμα πρέπει σε επικυρώνεται σε όλες τις περιπτώσεις από τη ΜΣΕ. Συγκεκριμένα, προκειμένου να διασφαλίζεται ο πλήρης σεβασμός του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, [...] καμία απόφαση με έννομες συνέπειες για ένα πρόσωπο ή η οποία ενδέχεται να βλάψει σοβαρά ένα πρόσωπο δεν είναι δυνατόν να ληφθεί απλώς και μόνο βάσει της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων του φακέλου που περιέχει πληροφορίες σχετικά με το ταξίδι του. Για τον λόγο αυτό, πριν από κάθε δεσμευτική απόφαση για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, θα διενεργείται πάντοτε αξιολόγηση από άνθρωπο.

Η επικύρωση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται εντός 24 ωρών προκειμένου να γεννάται δικαίωμα πρόσβασης στην τράπεζα δεδομένων των επιβατών.

Κατόπιν επικύρωσης του θετικού αποτελέσματος, οι υπηρεσίες που κατέληξαν στο αποτέλεσμα αυτό διασφαλίζουν ότι δίνεται κατάλληλη συνέχεια σε αυτό εντός εύλογης προθεσμίας. Η κατάλληλη συνέχεια μπορεί να συνίσταται σε ενεργή επέμβαση (έρευνα, σύλληψη κ.λπ.), αλλά μπορεί να σημαίνει επίσης την προσωρινή αποχή από κάθε ενεργή επέμβαση. Η σχετική επιχειρησιακή εκτίμηση απόκειται εξ ολοκλήρου στις αρμόδιες υπηρεσίες (ό.π., σ. 30-31)».

- 71 Όταν αφορά τα προκαθορισμένα από τη ΜΣΕ κριτήρια αξιολόγησης, αυτά δεν μπορούν να στηρίζονται σε δεδομένα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική

καταγωγή του προσώπου, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις του, τα πολιτικά φρονήματά του, τη συμμετοχή του σε συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, τη σεξουαλική ζωή ή τον γενετήσιο προσανατολισμό του. Η αξιολόγηση των επιβατών πριν από την άφιξη, τη διέλευση ή την αναχώρησή τους ως προς τα προκαθορισμένα κριτήρια διενεργείται κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις. Τα κριτήρια αυτά δεν πρέπει να σκοπούν στην ταυτοποίηση του προσώπου και πρέπει να είναι στοχευμένα, αναλογικά και ειδικά.

- 72 Στη γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016, η συμβουλευτική επιτροπή της Σύμβασης αριθ. 108 παρατήρησε τα εξής:

«Η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να αφορά όλους τους επιβάτες και όχι μόνο τα συγκεκριμένα άτομα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι εμπλέκονται σε αξιόποινη πράξη ή συνιστούν άμεση απειλή για την ασφάλεια του κράτους ή τη δημόσια τάξη.

[...]

Η αξιολόγηση των επιβατών διά της αντιστοίχισης δεδομένων μπορεί να εγείρει ζήτημα προβλεψιμότητας, ιδίως όταν διενεργείται βάσει προγνωστικών αλγορίθμων που χρησιμοποιούν δυναμικά κριτήρια τα οποία ενδέχεται να εξελίσσονται συνεχώς βάσει των ικανοτήτων στιγμιαίας εκμάθησης.

Η ανάπτυξη αλγορίθμων εξερεύνησης δεδομένων θα πρέπει να στηρίζεται στα αποτελέσματα τακτικών αξιολογήσεων του πιθανού αντικτύπου της επεξεργασίας δεδομένων στα δικαιώματα και στις θεμελιώδεις ελευθερίες των ενδιαφερόμενων προσώπων.

Η βασική δομή των αναλύσεων θα πρέπει να βασίζεται σε προκαθορισμένους δείκτες κινδύνου, οι οποίοι καθορίζονται εκ των προτέρων με σαφήνεια.

Η αξία των επιμέρους αποτελεσμάτων των αυτόματων αυτών αξιολογήσεων θα πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά και κατά περίπτωση από άνθρωπο και με μη αυτοματοποιημένο τρόπο» (γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016, T-PD(2016)18rev, σ. 8).

- 73 Εν προκειμένω, οι τράπεζες δεδομένων που προβλέπονται στο άρθρο 24 καθορίζονται με ακρίβεια και έχουν άμεση σχέση με τους σκοπούς που προβλέπονται στο άρθρο 8 του νόμου PNR. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τις βάσεις δεδομένων των «αρμόδιων υπηρεσιών», ήτοι των αστυνομικών υπηρεσιών, της Κρατικής Ασφάλειας, της Γενικής Υπηρεσίας Πληροφοριών και Ασφάλειας, και των τελωνείων.

Επιπλέον, το άρθρο 24, παράγραφοι 4 και 5, του νόμου PNR διασφαλίζει ότι, σε περίπτωση θετικού αποτελέσματος, η συστηματική αυτοματοποιημένη επεξεργασία επαληθεύεται εξατομικευμένα με μη αυτοματοποιημένα μέσα, προκειμένου να εκτιμηθεί αν η αρμόδια αρχή πρέπει να λάβει μέτρα δυνάμει του εθνικού δικαίου, όπως επιβάλλει το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας PNR.

- 74 Στη γνωμοδότηση 1/15 (συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017 (EU:C:2017:592), το Δικαστήριο είχε επίσης υπογραμμίσει την αναγκαιότητα εξατομικευμένου ελέγχου με μη αυτοματοποιημένα μέσα πριν από τη λήψη ατομικού μέτρου (σκέψη 173).

Η απαίτηση ανθρώπινης παρέμβασης, κατόπιν θετικού αποτελέσματος, συνιστά εγγύηση η οποία μπορεί να διασφαλίσει ότι η εκ των προτέρων αξιολόγηση δεν στηρίζεται μόνο σε αυτοματοποιημένα μέσα και συμβάλλει, επομένως, στην αποτελεσματικότητα του συστήματος.

Ως εκ τούτου, η συστηματική εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιβατών συνιστά, καταρχήν, προσφυές μέτρο όσον αφορά τον σκοπό που συνίσταται στον εντοπισμό και στην πρόληψη των απειλών για τη δημόσια ασφάλεια.

Εντούτοις, όπως διαπίστωσε το Δικαστήριο στην προμνησθείσα γνωμοδότηση 1/15, της 26ης Ιουλίου 2017, η επεξεργασία που απορρέει από την εκ των προτέρων αξιολόγηση «δύνатаι να παρέχει πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με την ιδιωτική ζωή των επιβατών αεροπορικών μεταφορών» (σκέψη 131)· επιπλέον, «[ο]ι εν λόγω αναλύσεις πραγματοποιούνται χωρίς να υφίστανται λόγοι στηριζόμενοι σε περιστάσεις αφορώσες ατομικά τα οικεία πρόσωπα, βάσει των οποίων μπορεί να γίνει δεκτό ότι τα οικεία πρόσωπα είναι ενδεχομένως επικίνδυνα για τη δημόσια ασφάλεια.» (όπ.π., σκέψη 132).

Αφού διαπίστωσε ότι η αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων PNR, η οποία στηρίζεται σε προκαθορισμένα πρότυπα και κριτήρια, εμφανίζει ποσοστό σφάλματος το οποίο δεν είναι αμελητέο (όπ.π., σκέψεις 169-170), το Δικαστήριο εκτίμησε, εντούτοις, ότι «τα προκαθορισμένα πρότυπα και κριτήρια θα πρέπει να είναι, αφενός, ειδικά και αξιόπιστα, καθιστώντας δυνατή [...] την εξαγωγή αποτελεσμάτων βάσει των οποίων θα εντοπίζονται τα άτομα που μπορεί να βαρύνονται με εύλογη υποψία συμμετοχής σε τρομοκρατικές αξιόποινες πράξεις ή σε σοβαρά διεθνή εγκλήματα, και, αφετέρου, να μην εισάγουν διακρίσεις» και ότι «οι βάσεις δεδομένων προς τις οποίες αντιπαραβάλλονται τα δεδομένα PNR πρέπει να είναι αξιόπιστες και ενημερωμένες και να περιορίζονται σε βάσεις δεδομένων τις οποίες χρησιμοποιεί ο Καναδάς σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των σοβαρών μορφών διεθνούς εγκλήματος» (όπ.π., σκέψη 172). Τέλος, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η αξιολόγηση αυτή δεν ενέχει κίνδυνο διακρίσεων και περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η αξιοπιστία και ο επικαιροποιημένος χαρακτήρας των προκαθορισμένων αυτών προτύπων και κριτηρίων και των χρησιμοποιούμενων βάσεων δεδομένων θα πρέπει να αποτελέσει το αντικείμενο, λαμβανομένων υπόψη των στατιστικών στοιχείων και των πορισμάτων της διεθνούς έρευνας, της από κοινού εξετάσεως της εφαρμογής της σχεδιαζόμενης συμφωνίας», ένα έτος μετά την έναρξη ισχύος της και, εν συνεχεία, ανά τακτά χρονικά διαστήματα (όπ.π., σκέψη 174).

- 75 Κατά τα λοιπά, δεν είναι εφικτό, από τεχνικής απόψεως, να οριστούν περαιτέρω τα προκαθορισμένα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό των

προφίλ που παρουσιάζουν κίνδυνο. Όπως προεκτέθηκε, τα κριτήρια αυτά πρέπει να είναι ειδικά, αξιόπιστα και να μην εισάγουν διακρίσεις.

- 76 Καίτοι η οδηγία PNR και ο νόμος PNR δεν παρέχουν ενδείξεις για τον τρόπο με τον οποίο η ΜΣΕ προκαθορίζει τα κριτήρια στα οποία βασίζεται η εκ των προτέρων αξιολόγηση, οι εγγυήσεις που συνοδεύουν την επεξεργασία των κριτηρίων αυτών είναι επαρκείς ώστε το επίμαχο μέτρο να μην θεωρείται δυσανάλογο. Παρ' όλα αυτά, προκειμένου να αποφασίσει αν αυτή η συστηματική εκ των προτέρων αξιολόγηση είναι αρκούντως σαφής και ακριβής και περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να υποβάλει στο Δικαστήριο το έκτο προδικαστικό ερώτημα.

— *Οι ειδικές αναζητήσεις (άρθρα 27, 50 και 51)*

- 77 Το άρθρο 27 του νόμου PNR επιτρέπει την επεξεργασία των δεδομένων των επιβατών για την πραγματοποίηση ειδικών αναζητήσεων για τους σκοπούς που προβλέπονται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημεία 1, 2, 4 και 5, και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 46septies του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή στο άρθρο 16/3 του νόμου της 30ής Νοεμβρίου 1998, διατάξεις οι οποίες εισήχθησαν αντιστοίχως με τα άρθρα 50 και 51 του νόμου PNR. Βάσει του άρθρου 20 του νόμου PNR, οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 27 ισχύουν επίσης για τα αιτήματα πρόσβασης μετά τη λήξη της εξάμηνης περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 19.
- 78 Το άρθρο 46septies του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αφορά ειδικές αναζητήσεις στο πλαίσιο του σκοπού που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημεία 1, 2 και 5, του νόμου PNR. Το μέτρο αυτό συνοδεύεται από αρκετές εγγυήσεις, περιλαμβανομένης της προηγούμενης άδειας του εισαγγελέα.
- 79 Το άρθρο 16/3 του νόμου της 30ής Νοεμβρίου 1998 αφορά, εξάλλου, ειδικές αναζητήσεις στο πλαίσιο του σκοπού που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σημείο 4, του νόμου PNR. Το μέτρο αυτό συνοδεύεται από αρκετές εγγυήσεις, περιλαμβανομένης της ενημέρωσης και του ελέγχου της μόνιμης επιτροπής R.
- 80 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι τα αποσπασμένα μέλη των αστυνομικών υπηρεσιών που μετέχουν στη ΜΣΕ δεν είναι επαρκώς ανεξάρτητα ώστε να απαντούν στα αιτήματα πρόσβασης στο πλαίσιο των ειδικών αυτών αναζητήσεων.
- 81 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, του νόμου PNR καθορίζει τη σύνθεση της ΜΣΕ. Συναφώς, στις προπαρασκευαστικές εργασίες εκτίθενται τα ακόλουθα: «*Το βελγικό μοντέλο στηρίζεται στην ιδέα της λειτουργίας μιας διεπιστημονικής μονάδας, απαρτιζόμενης από διευθύνοντα υπάλληλο, ο οποίος ασκεί διευθυντικά καθήκοντα, διοικητικά μέλη και μέλη αποσπασμένα από αρμόδιες υπηρεσίες.*

Η ΜΣΕ θα απαρτίζεται από:

- *διευθύνοντα υπάλληλο, επικουρούμενο από υποστηρικτική υπηρεσία, η οποία, εντός του Υπουργείου Εσωτερικών, θα είναι υπεύθυνη, μεταξύ άλλων, για τη*

διαχείριση της τράπεζας δεδομένων, την τήρηση των υποχρεώσεων των μεταφορέων και των επιχειρήσεων ταξιδιών, την υποβολή εκθέσεων, τη σύναψη πρωτοκόλλων με τις αρμόδιες υπηρεσίες και την τήρηση των προϋποθέσεων επεξεργασίας. Η υποστηρικτική υπηρεσία θα απαρτίζεται, μεταξύ άλλων, από αναλυτές, νομικούς, ειδικούς σε θέματα ΤΠΕ και τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων, οι οποίοι θα διαθέτουν τις αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις ασφάλειας.

– μέλη αποσπασμένα από τις αρμόδιες υπηρεσίες που απαριθμούνται περιοριστικά στην παράγραφο 1, σημείο 2, ήτοι: τις αστυνομικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες πληροφοριών και τα τελωνεία. Οι ίδιοι οι ακριβείς σκοποί συνιστούν έναν πρώτο περιορισμό. Για παράδειγμα, στο επίπεδο των υπηρεσιών της ενοποιημένης αστυνομίας, είναι πρόδηλο ότι ο αστυνόμος της συνοικίας ο οποίος υπηρετεί σε τοπικό αστυνομικό τμήμα δεν θα μπορέσει ποτέ να λάβει γνώση των δεδομένων των επιβατών, δεδομένου ότι οι σκοποί δεν εμπίπτουν στα καθήκοντά του.

Σκοπός της απόσπασης από τις αρμόδιες υπηρεσίες είναι να διασφαλίζεται κάποιος βαθμός εμπειρογνωμοσύνης, αλλά η απόσπαση αυτή ουδόλως εμποδίζει τις συμφωνίες μεταξύ αρμόδιων υπηρεσιών με σκοπό τον καταμερισμό των αποσπάσεων» (Doc. Parl, Chambre, 2015-2016, DOC 54-2069/001, σ. 22).

Ο υπουργός Ασφάλειας και Εσωτερικών πρόσθεσε ότι «[θ]α οριστεί επίσης υπεύθυνος προστασίας δεδομένων επιφορτισμένος με την υποβολή εκθέσεων στην επιτροπή προστασίας της ιδιωτικής ζωής» (Doc. parl, Chambre, 2015-2016, DOC 54-2069/003, σ. 24).

Το arrêté royal du 21 décembre 2017 relatif à l'exécution de la loi PNR (βασιλικό διάταγμα, της 21ης Δεκεμβρίου 2017, περί εφαρμογής του νόμου PNR) καθορίζει ειδικότερα ζητήματα σύνθεσης και οργάνωσης της ΜΣΕ. Στην έκθεση που υποβλήθηκε στον Βασιλέα πριν από την έκδοση του εν λόγω βασιλικού διατάγματος διευκρινίζεται ότι «[οι] αναζητήσεις στην τράπεζα δεδομένων μπορούν [...] να πραγματοποιηθούν μόνο εντός της ΜΣΕ και μόνο από τα μέλη της ΜΣΕ, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, καθώς και από τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων»³.

Η διαδικασία απόσπασης ρυθμίζεται από τα άρθρα 12 έως 21 του ίδιου αυτού βασιλικού διατάγματος. Σκοπός της συμμετοχής των αποσπασμένων από αρμόδιες υπηρεσίες μελών στη λειτουργία της ΜΣΕ είναι να διασφαλίζεται ότι η ΜΣΕ απαρτίζεται από πρόσωπα που διαθέτουν κάποια εμπειρογνωμοσύνη, ώστε να ενισχύεται κατ' αυτόν τον τρόπο η αποτελεσματικότητά της. Εξάλλου, αυτή η δυνατότητα απόσπασης προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας PNR.

Κανένα στοιχείο δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα πρόσωπα αυτά, έστω και αν διατηρούν το καθεστώς τους στην αρχική υπηρεσία τους, δεν ασκούν τα

³ Moniteur belge της 29ης Δεκεμβρίου 2017, δεύτερη έκδοση, σ. 116833.

καθήκοντά τους με ανεξαρτησία εντός της ΜΣΕ. Επιπλέον, στα μέλη της ΜΣΕ μπορούν να επιβληθούν ποινικές κυρώσεις εάν δεν τηρούν το επαγγελματικό απόρρητο ή αν παρακρατούν εν γνώσει τους και ηθελημένα πληροφορίες, δεδομένα και στοιχεία, παρακωλύοντας τους προβλεπόμενους στο άρθρο 8 σκοπούς (άρθρα 48 και 49).

- 82 Όσον αφορά την πρόσβαση στα δεδομένα PNR, στο πλαίσιο ειδικών αναζητήσεων ύστερα από διάστημα έξι μηνών, το Δικαστήριο, στη γνωμοδότηση 1/15 (συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017 (EU:C:2017:592), έκρινε ότι η χρήση των ούτως αποθηκευμένων δεδομένων PNR θα πρέπει «να στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια προκειμένου να καθορίζονται οι περιστάσεις και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η πρόσβαση των διαλαμβανομένων στη σχεδιαζόμενη συμφωνία καναδικών αρχών στα δεδομένα αυτά με σκοπό τη χρήση τους» και ότι «η χρήση αυτή θα πρέπει, εκτός εκτάκτων περιπτώσεων δεόντως αιτιολογημένων, να εξαρτάται από προηγούμενο έλεγχο είτε δικαστηρίου είτε ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, των οποίων η απόφαση, βάσει της οποίας επιτρέπεται η χρήση, εκδίδεται κατόπιν αιτιολογημένης αιτήσεως των αρχών αυτών, υποβληθείσας, ιδίως, στο πλαίσιο διαδικασιών για την πρόληψη, την ανίχνευση ή την ποινική δίωξη» (σκέψη 208).
- 83 Προκειμένου να εξακριβωθεί αν η ΜΣΕ μπορεί να θεωρηθεί «άλλη εθνική αρχή αρμόδια» κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 3, της οδηγίας PNR, το αιτούν δικαστήριο πρέπει, προτού αποφανθεί, να υποβάλει στο Δικαστήριο το έβδομο προδικαστικό ερώτημα.

Επί του χρονικού διαστήματος διατήρησης των δεδομένων PNR (άρθρο 18 του νόμου PNR)

- 84 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η πενταετής περίοδος διατήρησης των δεδομένων PNR είναι δυσανάλογη.
- 85 Στην αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας αναφέρονται τα εξής:

«Η περίοδος διατήρησης των δεδομένων PNR θα πρέπει να είναι η αναγκαία και ανάλογη προς τους σκοπούς της πρόληψης, ανίχνευσης, διερεύνησης και δίωξης τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων. Λόγω του χαρακτήρα των δεδομένων και των χρήσεών τους, είναι απαραίτητο να διατηρούνται τα δεδομένα PNR για αρκετό χρονικό διάστημα, ώστε να μπορούν να αναλυθούν και να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο ερευνών. Μετά την αρχική περίοδο διατήρησης, τα δεδομένα PNR, προκειμένου να αποφευχθεί δυσανάλογη χρήση τους, θα πρέπει να καθίστανται ανώνυμα αποκρύπτοντας διάφορα στοιχεία. Για να διασφαλισθεί το υψηλότερο επίπεδο προστασίας δεδομένων, η πρόσβαση στα πλήρη δεδομένα PNR που επιτρέπει την άμεση ταυτοποίηση του υποκειμένου των δεδομένων θα πρέπει να επιτρέπεται μόνον υπό πολύ αυστηρούς και περιοριστικούς όρους μετά την πάροδο της αρχικής αυτής περιόδου».

- 86 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το χρονικό διάστημα διατήρησης των δεδομένων πρέπει «να ανταποκρίνεται πάντοτε σε αντικειμενικά κριτήρια που να αποδεικνύουν τη σχέση μεταξύ των προς διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και του επιδιωκόμενου σκοπού» (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, σκέψη 93· διάταξη της 16ης Μαρτίου 2017, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ., C-203/15 REC και C-698/15 REC, EU:C:2017:222, σκέψη 110· γνωμοδότηση 1/15 (συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017, EU:C:2017:592, σκέψη 191).
- 87 Όσον αφορά ειδικότερα τα δεδομένα PNR, στην προμνησθείσα γνωμοδότηση 1/15, της 26ης Ιουλίου 2017, το Δικαστήριο έκρινε ότι η πενταετής περίοδος «δεν βαίνει πέραν των ορίων του απολύτως αναγκαίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του σοβαρού διεθνικού εγκλήματος» (σκέψη 209), με την επιφύλαξη ότι «όσον αφορά τους επιβάτες αεροπορικών μεταφορών για τους οποίους δεν διαπιστώθηκε ότι αποτελούν τέτοιο κίνδυνο κατά την άφιξή τους στον Καναδά και έως την αναχώρησή τους από την τρίτη χώρα αυτή, δεν υφίσταται, κατόπιν της αναχωρήσεώς τους, σχέση, έστω και έμμεση, μεταξύ των δεδομένων τους PNR και του σκοπού που επιδιώκεται με τη σχεδιαζόμενη συμφωνία, η οποία θα δικαιολογούσε [...] τη διαρκή αποθήκευση των δεδομένων PNR του συνόλου των επιβατών αεροπορικών μεταφορών κατόπιν της αναχωρήσεώς τους από τον Καναδά με σκοπό ενδεχόμενη πρόσβαση στα εν λόγω δεδομένα, ανεξαρτήτως της οποιασδήποτε σχέσεως με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του σοβαρού διεθνικού εγκλήματος (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ., C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970, σκέψη 119)» (σκέψη 205).
- 88 Το άρθρο 18 του νόμου PNR προβλέπει ότι τα δεδομένα των επιβατών διατηρούνται στην τράπεζα δεδομένων των επιβατών για μέγιστο χρονικό διάστημα πέντε ετών από την καταχώρισή τους και ότι κατά το πέρας της περιόδου αυτής καταστρέφονται. Βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου, η ΜΣΕ διασφαλίζει την οριστική διαγραφή των δεδομένων των επιβατών από την τράπεζα δεδομένων της μετά το πέρας του χρονικού διαστήματος που προβλέπεται στο άρθρο 18.

Εντούτοις, η πενταετής περίοδος πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με τα άρθρα 19 και επ. του ίδιου νόμου, τα οποία προβλέπουν επίσης τους όρους διατήρησης των δεδομένων. Το άρθρο 19 του νόμου αυτού πρέπει να ερμηνεύεται με τη σειρά του σε συνδυασμό με το άρθρο 4, σημείο 14, το οποίο ορίζει την «ανωνυμοποίηση μέσω κάλυψης των δεδομένων» ως «την πράξη με την οποία ορισμένα στοιχεία των δεδομένων εκείνων που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν στην άμεση ταυτοποίηση του υποκειμένου των δεδομένων καθίστανται αόρατα στους χρήστες, κατά το άρθρο 19».

Το άρθρο 20 του νόμου PNR προβλέπει ότι, μετά την παρέλευση της εξάμηνης περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 19, η κοινοποίηση του συνόλου των δεδομένων των επιβατών επιτρέπεται μόνο για την επεξεργασία των δεδομένων

που προβλέπεται στο άρθρο 27 και μόνο υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στη διάταξη αυτή.

Εξάλλου, η ΜΣΕ διατηρεί το αποτέλεσμα της επεξεργασίας που μνημονεύεται στο άρθρο 24 μόνο για το διάστημα που είναι αναγκαίο για να ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές και τις ΜΣΕ των άλλων κρατών μελών για την ύπαρξη θετικού αποτελέσματος (άρθρο 21, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο).

Το άρθρο 22 του νόμου PNR διασφαλίζει ότι ο διευθύνων υπάλληλος και ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων έχουν πρόσβαση σε όλα τα σχετικά δεδομένα μόνο στο πλαίσιο της εκτέλεσης των καθηκόντων τους.

Τέλος, η επεξεργασία των δεδομένων τηρείται σε αρχείο και συσχετίζεται άμεσα με τους προβλεπόμενους στο άρθρο 8 σκοπούς (άρθρο 23, παράγραφος 1). Η ΜΣΕ διασφαλίζει την τήρηση του αρχείου διατηρώντας επί πέντε έτη τεκμηρίωση όλων των συστημάτων και διαδικασιών επεξεργασίας που τελούν υπό την ευθύνη της (άρθρο 23, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο).

- 89 Το χρονικό διάστημα διατήρησης των δεδομένων των επιβατών πρέπει να καθορίζεται λαμβανομένων υπόψη των σκοπών της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών, σε άμεση σχέση με τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης και της δίωξης των τρομοκρατικών και των σοβαρών εγκλημάτων.
- 90 Εντούτοις, η επιτροπή προστασίας της ιδιωτικής ζωής είχε διαπιστώσει ότι, όταν η περίοδος διατήρησης των δεδομένων είναι μακρά και τα δεδομένα αποθηκεύονται μαζικά, «αυξάνεται ο κίνδυνος κατάρτισης προφίλ των ενδιαφερόμενων προσώπων όπως και ο κίνδυνος καταστρατήγησης του σκοπού (*fonction creep*), ήτοι δυνητικής καταστρατήγησης της χρήσης δεδομένων για άλλα αδικήματα για τα οποία δεν υπήρχε αρχικώς (πολιτική) συμφωνία ανταλλαγής δεδομένων» [επιτροπή προστασίας της ιδιωτικής ζωής, γνωμοδότηση πρωτοβουλίας 01/2010, της 13ης Ιανουαρίου 2010, σχετικά με το προσχέδιο νόμου περί συγκατάθεσης στη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (δεδομένων PNR) από τους αερομεταφορείς στο Υπουργείο Εσωτερικής Ασφάλειας (DHS) των ΗΠΑ (συμφωνία PNR 2007), η οποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 23 Ιουλίου 2007 και στην Ουάσιγκτον στις 26 Ιουλίου 2007, σημείο 3.3, σ. 17-18].

Στη γνωμοδότηση 55/2015, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, σχετικά με το σχέδιο νόμου που έγινε στη συνέχεια ο νόμος PNR, η επιτροπή προστασίας της ιδιωτικής ζωής εκτίμησε επίσης ότι η αναγκαιότητα της πενταετούς περιόδου διατήρησης των δεδομένων έπρεπε να δικαιολογείται με ακριβέστερο και πιο εμπεριστατωμένο τρόπο.

Στη γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016, η συμβουλευτική επιτροπή της Σύμβασης αριθ. 108 είχε παρατηρήσει επίσης ότι «τα συγκαλυμμένα δεδομένα εξακολουθούν να καθιστούν εφικτή την ταυτοποίηση των προσώπων και

παραμένουν, ως εκ τούτου, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, και ότι η διατήρησή τους θα πρέπει να περιορίζεται χρονικά για την αποφυγή γενικευμένης μόνιμης παρακολούθησης» (γνωμοδότηση της 19ης Αυγούστου 2016, T-PD(2016)18rev, σ. 9).

- 91 Το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) εκτιμά ότι προκειμένου να εξακριβωθεί αν, υπό το πρίσμα όσων έχουν εκτεθεί και των διαφόρων εγγυήσεων που απαριθμούνται στο σημείο 88 ανωτέρω, αυτή η πενταετής περίοδος διατήρησης η οποία επιτρέπεται από την οδηγία PNR, είναι συμβατή προς τις επισημάνσεις του Δικαστηρίου που εκτίθενται στο σημείο 87 ανωτέρω, δεδομένου ότι δεν προβαίνει σε καμία διάκριση ανάλογα με το αν, κατόπιν της εκ των προτέρων αξιολόγησης, προκύπτει ότι οι εν λόγω επιβάτες είναι επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια, πρέπει να υποβάλει στο Δικαστήριο το όγδοο προδικαστικό ερώτημα.

3. *Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως*

- 92 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, επεκτείνοντας το σύστημα PNR στις πτήσεις εντός της ΕΕ, οι προσβαλλόμενες διατάξεις επαναφέρουν εμμέσως ελέγχους στα σύνορα οι οποίοι αντιβαίνουν στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.
- 93 Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του νόμου PNR, στις προπαρασκευαστικές εργασίες εκτίθενται τα εξής:

«Η συμπερίληψη των ταξιδιών εντός της ΕΕ στη συλλογή των δεδομένων θα παράσχει τη δυνατότητα σχηματισμού πληρέστερης εικόνας των μετακινήσεων των επιβατών που συνιστούν δυνητική απειλή για την ενδοκοινοτική και εθνική ασφάλεια. Η πρακτική έχει ήδη δείξει ότι ορισμένοι “returnees” (καλούμενοι επίσης *foreign fighters* που επιστρέφουν στην Ευρώπη) επιβιβάζονται σε διάφορες πτήσεις προτού φθάσουν στον τελικό προορισμό τους.

Η οδηγία PNR της ΕΕ προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα των κρατών μελών να επεξεργάζονται τα δεδομένα των επιβατών της ΕΕ για τη διεθνή κυκλοφορία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, όλα τα κράτη μέλη, ενέκριναν, την 21η Απριλίου 2016, στο Συμβούλιο Υπουργών Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, δήλωση με στόχο τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας PNR της ΕΕ και για την κυκλοφορία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (Doc. Parl., Chambre, 2015-2016, DOC 54-2069/001, σ. 7).

- 94 Το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι οι επιβάτες τους οποίους αφορά το κεφάλαιο 11 του νόμου PNR, όπως και τα σχετικά δεδομένα και η περίοδος διατήρησης, είναι περιορισμένα.

Συγκεκριμένα, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες προκύπτει ότι η ρύθμιση «[...] αφορά μόνο τους επιβάτες που επιθυμούν να διέλθουν ή έχουν διέλθει τα εξωτερικά σύνορα του Βελγίου για να εισέλθουν στη χώρα ή να εξέλθουν από αυτήν, ανεξαρτήτως του χρησιμοποιούμενου μέσου μεταφοράς (θαλάσσιου,

σιδηροδρομικού, οδικού, εναέριου). Επομένως, οι αστυνομικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με τον έλεγχο στα σύνορα και η Υπηρεσία Αλλοδαπών θα επεξεργαστούν μόνο τα δεδομένα των επιβατών αυτών.

Η ρύθμιση αφορά επίσης τους επιβάτες που προτίθενται να διέλθουν από τη διεθνή ζώνη διέλευσης, για παράδειγμα, αερολιμένα ευρισκόμενου στο Βέλγιο, στο μέτρο που οι κανόνες σχετικά με την πρόσβαση στο έδαφος, τη διαμονή, την εγκατάσταση και την απομάκρυνση των αλλοδαπών εφαρμόζονται και σε αυτούς. Επομένως, τα πρόσωπα αυτά πρέπει να διαθέτουν τα απαιτούμενα ταξιδιωτικά έγγραφα. Ορισμένα πρόσωπα υποχρεούνται να διαθέτουν θεώρηση διέλευσης από αερολιμένα: οι έλεγχοι στις ζώνες αυτές επιτρέπονται και ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να οδηγήσουν στη λήψη μέτρου επαναπροώθησης.

[...] μόνο τα δεδομένα επιβατών API θα διαβιβάζονται στις αστυνομικές υπηρεσίες και στην Υπηρεσία Αλλοδαπών δυνάμει του παρόντος κεφαλαίου. Τα δεδομένα αυτά απαριθμούνται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, του προσχεδίου νόμου.

Αντιστοιχούν κατ' ουσίαν σε εκείνα που οι αερομεταφορείς υποχρεούνται να διαβιβάζουν δυνάμει του βασιλικού διατάγματος της 11ης Δεκεμβρίου 2006.

[...]

Η χρήση των δεδομένων έχει επίσης περιορισμένη διάρκεια είκοσι τεσσάρων ωρών. Πέραν της περιόδου αυτής, εάν η πρόσβαση στα δεδομένα των επιβατών είναι αναγκαία στο πλαίσιο της άσκησης των νόμιμων καθηκόντων της, η Υπηρεσία Αλλοδαπών υποβάλλει αιτιολογημένο αίτημα στη ΜΣΕ» (όπ.π., σ. 34-35).

- 95 Όπως προεκτέθηκε, η αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας PNR επιτρέπει την επέκταση του συστήματος PNR στις πτήσεις εντός της ΕΕ. Το άρθρο 2 της οδηγίας PNR καθορίζει τη διαδικασία για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής.

Ο σκοπός της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης και της βελτίωσης του ελέγχου στα σύνορα αφορά μόνο τις κατηγορίες επιβατών που απαριθμούνται στο άρθρο 29, παράγραφος 2, του νόμου PNR, και περιορίζεται στα δεδομένα API που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 18, του ίδιου νόμου. Οι επεξεργασίες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του σκοπού αυτού είναι επίσης περιορισμένες. Οι επίμαχες διατάξεις εντάσσονται στο πλαίσιο της μεταφοράς στην εθνική έννομη τάξη της οδηγίας API, η οποία επιδιώκει επίσης τους σκοπούς της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης και της βελτίωσης του ελέγχου στα σύνορα.

- 96 Εντούτοις, στη γνωμοδότηση 55/2015, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, σχετικά με το προσχέδιο νόμου που έγινε ο νόμος της 25ης Δεκεμβρίου 2016, η επιτροπή προστασίας της ιδιωτικής ζωής διερρωτάται σχετικά με το κατά πόσον είναι συμβατό προς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων το σύστημα PNR, το οποίο αφορά «τόσο τις μεταφορές προς και από τον χώρο Σένγκεν (εκτός

Σένγκεν) όσο και τις μεταφορές εισόδου και εξόδου στον χώρο Σένγκεν (εντός Σένγκεν)», κάτι το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει «εμμέσως σε επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα» (σημεία 21-25).

- 97 Δεδομένου ότι διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία και το κύρος της οδηγίας 2004/82 (API), υπό το πρίσμα του Χάρτη και της ΣΕΕ, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) αποφασίζει να υποβάλει στο Δικαστήριο το ένατο προδικαστικό ερώτημα.
- 98 Το δέκατο προδικαστικό ερώτημα που υποβάλλει το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) αφορά την ενδεχόμενη χρονική διευθέτηση των αποτελεσμάτων της απόφασής του.

IV. Τα προδικαστικά ερωτήματα

Κατόπιν των ανωτέρω, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Έχει το άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων - ΓΚΠΔ), σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού, την έννοια ότι εφαρμόζεται σε εθνική νομοθεσία όπως ο νόμος της 25ης Δεκεμβρίου 2016, περί της επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών, με τον οποίο μεταφέρονται στην εθνική έννομη τάξη η οδηγία (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων, καθώς και η οδηγία 2004/82/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την υποχρέωση των μεταφορέων να κοινοποιούν τα στοιχεία των επιβατών και η οδηγία 2010/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Οκτωβρίου 2010, σχετικά με τις διατυπώσεις υποβολής δηλώσεων για τα πλοία κατά τον κατάπλου ή/και απόπλου από λιμένες των κρατών μελών και για την κατάργηση της οδηγίας 2002/6/ΕΚ;

2. Συνάδει το παράρτημα Ι της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681 προς τα άρθρα 7, 8 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο που τα δεδομένα που απαριθμεί έχουν πολύ ευρύ χαρακτήρα –ιδίως τα δεδομένα που μνημονεύονται στο σημείο 18 του παραρτήματος Ι της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681, τα οποία βαίνουν πέραν εκείνων που προβλέπονται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/82/ΕΚ– και στο μέτρο που, θεωρούμενα συνολικά, θα μπορούσαν να αποκαλύψουν ευαίσθητα δεδομένα, βαίνοντας πέραν των ορίων του «απολύτως αναγκαίου»;

3. Συνάδουν τα σημεία 12 και 18 του παραρτήματος I της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681 προς τα άρθρα 7, 8 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο που, λαμβανομένης υπόψη της έκφρασης «μεταξύ άλλων», τα σχετικά δεδομένα μνημονεύονται ενδεικτικώς και όχι εξαντλητικώς, με αποτέλεσμα να μην τηρείται η απαίτηση ακρίβειας και σαφήνειας των κανόνων που συνεπάγονται επέμβαση στο δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και στο δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα;

4. Συνάδουν το άρθρο 3, σημείο 4, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681 και το παράρτημα I της ίδιας οδηγίας προς τα άρθρα 7, 8 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο που το σύστημα γενικής συλλογής, διαβίβασης και επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών που καθιερώνουν οι διατάξεις αυτές αφορά κάθε πρόσωπο το οποίο χρησιμοποιεί το σχετικό μέσο μεταφοράς, ανεξαρτήτως οποιουδήποτε αντικειμενικού στοιχείου το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει στην εκτίμηση ότι το πρόσωπο αυτό ενδέχεται να είναι επικίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια;

5. Έχει το άρθρο 6 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 8 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως ο επίμαχος νόμος, η οποία δέχεται ως σκοπό της επεξεργασίας των δεδομένων PNR την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων που απασχολούν τις υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας, ενσωματώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον σκοπό αυτό στην πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων;

6. Συνάδει το άρθρο 6 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681 προς τα άρθρα 7, 8 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο που η εκ των προτέρων αξιολόγηση που προβλέπει, διά της συσχέτισης με τράπεζες δεδομένων και προκαθορισμένα κριτήρια, εφαρμόζεται κατά τρόπο συστηματικό και γενικευμένο στα δεδομένα των επιβατών, ανεξαρτήτως της συνδρομής κάποιου αντικειμενικού στοιχείου το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει στην εκτίμηση ότι οι επιβάτες αυτοί ενδέχεται να είναι επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια;

7. Έχει ο όρος «άλλη εθνική αρχή αρμόδια» στο άρθρο 12, παράγραφος 3, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681 την έννοια ότι καταλαμβάνει τη ΜΣΕ που συστάθηκε με τον νόμο της 25ης Δεκεμβρίου 2016, η οποία θα μπορούσε, στην περίπτωση αυτή, να επιτρέπει την πρόσβαση στα δεδομένα PNR μετά την παρέλευση της εξάμηνης περιόδου, στο πλαίσιο ειδικών αναζητήσεων;

8. Έχει το άρθρο 12 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 8 και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως ο επίμαχος νόμος, η οποία προβλέπει γενική πενταετή περίοδο διατήρησης των δεδομένων, χωρίς να προβαίνει σε καμία διάκριση ανάλογα με το αν, στο πλαίσιο

της εκ των προτέρων αξιολόγησης, προκύπτει ότι οι εν λόγω επιβάτες ενδέχεται να είναι επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια;

9. α) Συνάδει η οδηγία 2004/82/EK προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και το άρθρο 45 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο που οι υποχρεώσεις που θεσπίζει εφαρμόζονται στις πτήσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

β) Έχει η οδηγία 2004/82/EK, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και το άρθρο 45 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως ο επίμαχος νόμος, η οποία, με σκοπό την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και τη βελτίωση των ελέγχων στα σύνορα, επιτρέπει ένα σύστημα συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών «με προορισμό ή προέλευση την εθνική επικράτεια ή που διέρχονται από την εθνική επικράτεια», κάτι το οποίο θα μπορούσε να συνεπάγεται εμμέσως επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα;

10. Εάν, βάσει των απαντήσεων που θα δοθούν στα προηγούμενα προδικαστικά ερωτήματα, το Cour constitutionnelle (Συνταγματικό Δικαστήριο) καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο επίμαχος νόμος, ο οποίος, μεταξύ άλλων, μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη την οδηγία (ΕΕ) 2016/681, παραβιάζει μία ή περισσότερες από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις στις οποίες έγινε μνεία στα ερωτήματα αυτά, δύναται να αποφασίσει την προσωρινή διατήρηση των αποτελεσμάτων του νόμου της 25ης Δεκεμβρίου 2016, περί της επεξεργασίας των δεδομένων των επιβατών, προκειμένου να αποτραπεί η ανασφάλεια δικαίου και να καταστεί δυνατή η χρήση, για τους σκοπούς του νόμου, των δεδομένων που θα έχουν ήδη συλλεγεί και διατηρηθεί;